

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ,
ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПРАВА**

**CURRENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF
ECONOMICS, FINANCE, ACCOUNTING, MANAGEMENT AND LAW**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 1
Part 1**

**11 травня 2019 р.
may 11, 2019**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ФІНАНСІВ,
ОБЛІКУ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПРАВА**

**CURRENT STATE AND PROSPECTS OF
DEVELOPMENT OF ECONOMICS, FINANCE,
ACCOUNTING, MANAGEMENT AND LAW**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 1
Part 1**

**11 травня 2019 р.
may 11, 2019**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

УДК 33
ББК 65

Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, фінансів, обліку, менеджменту та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 11 травня 2019 р.): у 7 ч. – Полтава: ЦФЕНД, 2019. – Ч. 1. – 57 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, фінансів, обліку, менеджменту та права» з:

Белорусский государственный университет транспорта
Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти
Брестский государственный университет им. А. С. Пушкина
Вінницький навчально-науковий інститут економіки Тернопільського національного економічного університету
Вінницький національний аграрний університет
Вінницький технічний коледж
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
Гродненский государственный университет им. Янки Купалы
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ДВНЗ «Університет банківської справи»
Державний університет «Житомирська політехніка»
Дніпровський національний університет ім. Олеса Гончара
Донбаська державна машинобудівна академія
Донецький національний технічний університет
Житомирський національний агроекологічний університет
Запорізький національний університет
Инновационный Евразийский университет
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України
Казахский агротехнический университет им. С. Сейфуллина
Київський міжнародний університет
Київський національний лінгвістичний університет
Київський національний торговельно-економічний університет
Київський національний університет ім. Тараса Шевченка
Київський національний університет технологій та дизайну
Київський університет ім. Бориса Грінченка
Київський університет права НАН України
Коледж мистецтв та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну
Коледж Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича
Криворізький національний університет
Львівський державний університет внутрішніх справ
Львівський торгово-економічний університет
Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України
Навчально-науково-виробничий центр Національного університету цивільного захисту України
Національна академія внутрішніх справ
Національний авіаційний університет
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»
Національний транспортний університет
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Національний університет «Львівська політехніка»
Національний університет «Одеська юридична академія»
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Національний університет водного господарства та природокористування
Національний університет державної фіскальної служби України
Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого
Одеська національна академія зв'язку ім. О. С. Попова

Одеський національний економічний університет
Одеський національний політехнічний університет
Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України
Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого
Полтавський юридичний коледж Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого
ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
Сумський державний університет
Сумський національний аграрний університет
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Тернопільський національний економічний університет
Український державний університет залізничного транспорту
Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини
Університет Международного Бизнеса (UIB)
Університет митної справи та фінансів
УО «Могилевский государственный университет продовольствия»
Харківський національний аграрний університету ім. В. В. Докучаєва
Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця
Харківський національний університет будівництва та архітектури
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова
Харківський національний університет радіоелектроніки
Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету
Херсонський національний технічний університет
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут
Хмельницький національний університет
Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету
Чернігівський національний технологічний університет

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань економіки, фінансів, обліку, менеджменту та права.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: економічної теорії та історії економічної думки; світового господарства і міжнародних економічних відносин; економіки та управління національною економікою; економіки та управління підприємствами; національної безпеки та оборони в умовах кризових явищ; продовольчої безпеки та екологічної політики в сучасному світі; економіки сільського господарства і АПК; екологічної економіки і сталого розвитку; економіки торгівлі та послуг; економіки промисловості; економіки природокористування; підприємництва, торгівлі та біржової діяльності; розвитку продуктивних сил і регіональної економіки; інновацій та інвестиційної діяльності; демографії, економіки праці, соціальної економіки і політики; туризму та готельно-ресторанної справи; бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту; фінансів, банківської справи, страхування; маркетингу; менеджменту; логістики та транспорту; публічного управління та адміністрування; правового забезпечення державного управління та місцевого самоврядування; історії та теорії держави та права, філософії права; конституційного права, муніципального права, міжнародного публічного права; цивільного права та процесу, сімейного права, житлового права, міжнародного приватного права; господарського права та процесу; трудового права та права соціального забезпечення; адміністративного права та процесу, фінансового права, інформаційного права; кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінології, кримінального процесу, криміналістики; міжнародного публічного права та міжнародного приватного права.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

ЗМІСТ
CONTENTS

СЕКЦІЯ 1. ЕКОЛОГІЧНА ЕКОНОМІКА І СТАЛИЙ РОЗВИТОК SECTION 1. ECOLOGICAL ECONOMICS AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT	7
<i>Коломієць С. В.</i> СТАЛИЙ РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД	7
<i>Крицун Н. В.</i> СТАЛЕ ВИРОБНИЦТВО БІОМАСИ: ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	9
СЕКЦІЯ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ SECTION 2. WORLD AGRICULTURE AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS	12
<i>Кyi V. L.</i> FEATURES OF METHODS FOR FORECASTING THE FOREIGN TRADE	12
<i>Kukharuk A. D.</i> INDUSTRY 4.0: CHALLENGES FOR SME'S SUCCESS	13
СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ SECTION 3. ECONOMIC THEORY AND HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT.	14
<i>Tynianov A. D., Dudka D. A.</i> INTERNATIONAL MIGRATION	14
СЕКЦІЯ 4. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ SECTION 4. ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND EXCHANGE ACTIVITIES	17
<i>Волос А. О.</i> ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИСТАВКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ.	17
<i>Гнат В. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	18
<i>Люк Т. І.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВИМИ ПАЛАТАМИ В СВІТІ	20
СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ SECTION 5. ECONOMICS AND MANAGEMENT OF THE NATIONAL ECONOMY	23
<i>Бойко М. Р.</i> ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА КАПІТАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	23

Волошко К. В. ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО СКОРОЧЕННЯ	25
Желез В. М., Задерака Н. М. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	27
Коляда С. П., Новік К. В. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЄЮ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	28
Кошелєв І. О. ПОДАТОК НА ДОДАДНУ ВАРТІСТЬ: НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ЩОДО ЇХ ВИРІШЕННЯ	31
Легкоступ І. І., Андрюк А. М. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ: ЗМІСТ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ	33
Мірясов Ю. А., Яхно Б. П. ЕКОНОМІЧНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	35
Панасюк І. І., Задерака Н. М. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ.....	37
Рахматуллина А. Т. АНАЛІЗ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯННЯ РЫНКА ТРУДА И ЗАНЯТОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	38
Рябуха Г. І. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ	40
Стрілець В. Ю. ЕКСПОРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ОСНОВНІ БАР'ЄРИ НА ШЛЯХУ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ.....	42
Штець Т. Ф. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	44
Яценко Є. І. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	45
СЕКЦІЯ 6. МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО SECTION 6. PUBLIC INTERNATIONAL LAW AND PRIVATE INTERNATIONAL LAW	47
Даценко О. О. ЄВРОПЕЙСЬКА ЕКОНОМІЧНА КОМІСІЯ ООН ТА ЇЇ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ МІЖНАРОДНИХ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ.....	47

Магоммедова Шамснур Расул кизи ПРОБЛЕМА МІГРАЦІЇ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА УКРАЇНУ	48
Саноцька Х. Р., Кійко О. Ю. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОГО СУДУ ООН	50
Чайка А. О. МІЖНАРОДНІ ТРИБУНАЛИ AD HOC ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА	52
Яковина В. О. ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ БРЕКЗІТУ ТА КОНЦЕПЦІЯ ЄВРОПИ «РІЗНИХ ШВИДКОСТЕЙ»	54
Яременко М. С. ARTICLE 13 – ТРУНА ДЛЯ ІНТЕРНЕТУ	56

Коломієць С. В.

к. ф.-м. н., доцент,
доцент кафедри економічної кібернетики,
Сумський державний університет

СТАЛИЙ РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД

Проблема сталого розвитку обговорюється в суспільстві достатньо давно. Усвідомлення сучасних радикальних перетворень соціально-економічних систем, пов'язаних з використанням інформаційних технологій, робить це питання вельми актуальним.

Сталий розвиток визначено ООН як основний напрям цивілізації на XXI сторіччя. Згідно з матеріалами Конференції ООН з питань навколишнього середовища та розвитку (1992 р.), сталий розвиток – це розвиток суспільства, який задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність наступних поколінь задовольняти свої власні потреби.

Згідно з [1, с. 3], сталий розвиток (sustainable development) – розвиток, який дає змогу задовольнити потреби теперішніх поколінь і залишає можливість майбутнім поколінням задовольнити їхні потреби. Це збалансований розвиток країни і регіонів, при якому економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення та підтримувати життєдіяльність теперішніх і майбутніх поколінь.

На думку науковців [2, с. 25], більш вдалим перекладом терміну «sustainable development» українською мовою було б словосполучення «стійкий розвиток», оскільки «сталий», «усталений» означає скоріш за все «стабільний», «постійний», тобто здатний не змінюватися або підтримувати певні (стабільні) темпи руху, розвитку тощо. Але, якщо говорити про sustainable development, то це явище містить в собі ще один аспект – здатність утримувати рівновагу, не руйнуватися, і цей аспект більш адекватно характеризується словосполученням «стійкий розвиток». В офіційних документах використовується термін «сталий розвиток», в той же час багато фахівців вважає більш адекватним використання терміну «збалансований розвиток», який вважають синонімом словосполучення «сталий розвиток».

Сталий розвиток, як концепція, базується на об'єднанні трьох складових: економічної, екологічної та соціальної. Як підкреслюється в [2, с. 26], складові сталого розвитку: економіка, екологія, соціум, розглядаються під кутом зору забезпечення сталості їхнього власного внутрішнього розвитку, збалансованості внутрішніх складових. Зокрема, сталий економічний розвиток, сталий екологічний розвиток, сталий розвиток галузей, підприємств, регіонів громад, міст, сіл тощо. Концепція сталого розвитку (як національного, так регіонального та місцевого характеру) тісно пов'язані з ідеями людського розвитку. Поняття «людський розвиток» визначає, що метою суспільного розвитку, перш за все економічного, має бути розширення можливостей для вибору людьми параметрів свого життя і перспектив особистісного розвитку, що включає наступні компоненти – добробут, здоров'я та освіченість людини, які у сукупності сприяють нарощуванню людського потенціалу як рушійної сили сталого розвитку, його впливу на економічні та соціальні процеси, збереження довкілля та його збалансований розвиток.

Концепція сталого розвитку спирається на досягнення багатьох наук. Теоретична база вказаної концепції знаходиться на стадії формування. Ми повністю поділяємо думку

дослідників, які вважають, що теоретичною базою концепції сталого розвитку має стати синергетика – теорія самоорганізації, яка орієнтована на пошук певних універсальних законів еволюції та самоорганізації складних систем, законів еволюції відкритих, нерівноважних систем будь-якої природи – від фізичних і біологічних до економічних і соціальних.

Як зазначається в [3], в умовах зростання загальної нестійкості світового розвитку все більш актуальним є питання майбутнього розвитку людства, особливостей та наслідків демографічних криз та демографічного вибуху, уникання небажаних катастрофічних ситуацій, умов самопідтримки та сталого розвитку людства (sustainable development). Сукупність конструктивних наслідків нелінійного аналізу та синергетики можна розглядати в якості методології, адекватної для аналізу сучасного постіндустріального суспільства.

Синергетика вивчає закономірності розвитку складних систем, механізми виникнення криз, переходу до стійкого стану тощо, а отже, методологія синергетики може стати основою побудови моделей сталого розвитку країн і регіонів в сучасному нелінійному, нестабільному світі.

Синергетика має справу з явищами та процесами, в результаті яких в системі можуть з'явитися властивості, якими не володіє жодна з частин. Кардинальним у синергетичному пізнанні процесів самоорганізації природних систем є розуміння єдності «порядку і хаосу», їх доповнюваності один одного. Саме синергетика, яка включає і теорію систем, і теорію еволюції, робить акцент на дослідженні нерівноважних станів системи, на порогових точках розвитку і фазових (якісних) переходах. Синергетика акцентує увагу на взаємодії лінійності та нелінійності, стійкості та нестійкості, сталості та структурних змінах.

Синергетика, як універсальна методологічна парадигма, що вивчає закони розвитку та еволюції нелінійних систем найрізноманітнішої природи, може стати адекватним інструментом для аналізу складних динамічних процесів, які відбуваються в сучасному суспільстві та економіці. Методологія синергетики принципово змінює погляди на процеси функціонування та розвиток соціально-економічних систем. Хаос, кризи, які в рамках класичної парадигми розглядалися лише як негативні явища, сьогодні розглядаються як умови та можливості переходу системи на більш високий рівень розвитку та організації.

Аналіз наукових публікацій останніх років показує, що методологія синергетики дозволяє принципово змінити погляди на процеси функціонування та розвиток всіх соціально-економічних систем:

- практично всі існуючі системи є відкритими на нелінійними, отже, їх розвиток та функціонування відбувається на основі механізмів та процесів самоорганізації та саморозвитку;

- передумовами виникнення та розвитку процесів самоорганізації є: здатність системи обмінюватись з іншими системами інформацією, енергією, речовиною; віддаленість системи від точки рівноваги; нерівноважність системи, внаслідок чого підсилення флуктуацій може привести до зміни структури і характеру функціонування;

- хаос відіграє конструктивну роль в процесах самоорганізації. З одного боку, він є руйнівною силою, оскільки за певних умов хаотичні флуктуації призводять до руйнування складних систем, а з іншого – хаос є основою механізму об'єднання простих структур у складні, узгодження їх еволюції, виведення системи на атрактор розвитку;

- поряд з необхідними умовами існування і розвитку відкритих систем, таких як стійкість і рівновага, втрата стійкості та рівноваги, біфуркаційні процеси відіграють важливу роль для розвитку системи, для утворення нових систем;

- процес утворення нових структур в результаті біфуркацій є емерджентним та непередбаченим, в той же час поява нових структур є «запрограмованою» у вигляді спектра можливих шляхів розвитку, дискретного спектра відносно стійких структур-атракторів еволюції;

– системі неможливо нав'язати шлях розвитку. Ефективне управління системою можливо за умови усвідомлення її власних тенденцій розвитку та здійснення на систему резонансного впливу, коли незначна «правильна» дія робить більший вплив на еволюцію системи, ніж дія сильніша, але організована неадекватно її власним тенденціям;

– замкнутість системи перешкоджає її еволюції.

Для забезпечення сталого розвитку соціально-економічних систем, на наш погляд, обов'язково потрібно враховувати фундаментальні висновки синергетики щодо процесів поведінки складних нелінійних систем, оскільки лише в цьому випадку, спираючись на сучасну наукову парадигму, можна зрозуміти механізми розвитку складних соціально-економічних систем, виникнення криз, переходу системи до стійкого стану тощо, що є основою для моделювання сталого розвитку соціально-економічних систем.

Список літератури

1. Стратегія сталого розвитку України на період до 2030 року (Проект Версія 3.0). *Сталий розвиток для України*: [сайт]. URL: http://sd4ua.org/wp-content/uploads/2016/11/Strategy_Sustainable_Development_UA.pdf.
2. Сталий розвиток суспільства: навч. посіб. / [А. Садовенко, Л. Масловська, В. Серета та ін]. Київ, 2011. 392 с.
3. Белавин В. А., Князева Е. Н., Курдюмов С. П. Модели синергетики, развитие человечества, демографические кризисы. *Сайт С. П. Курдюмова*: [сайт]. URL: <http://spkurdyumov.ru/what/modeli-sinergetiki>.
4. Князева Е. Н., Курдюмов С. П. Основания синергетики: Синергетическое мировидение. Москва, 2010. 256 с.
5. Князева Е. Н., Курдюмов С. П. Основания синергетики: Человек конструирующий себя и свое будущее. – Москва, 2011. 264 с.
6. Коломієць С.В. Принципи синергетики в моделюванні соціально-економічних систем. *Моделювання поведінки господарюючих суб'єктів в умовах змінюючоїся ринкової середовища: монографія*. Бердянск, 2016. С. 231 – 243.

УДК 620.92

Крицун Н. В.

к. е. н., старший науковий співробітник лабораторії,
досліджень з економіки, маркетингу і планування,
Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків

СТАЛЕ ВИРОБНИЦТВО БІОМАСИ: ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Глобалізаційні та індустріалізаційні процеси в економіках країн світу, постійне зростання населення планети неминує приводять до збільшення рівня споживання енергоресурсів, що в свою чергу створює екологічні проблеми, призводить до забруднення навколишнього середовища продуктами згорання палива, кліматичних катаклізмів тощо. Зі свого боку наукова спільнота, міжнародні організації, громадські об'єднання, державні органи влади, комунальні служби та інші суб'єкти об'єднують свої зусилля у напрямку розвитку альтернативної енергетики з метою оптимального енергозабезпечення усіх споживачів енергії. Загалом прийнято вважати, що вирішенню екологічних проблем сприятиме перехід до сталого розвитку.

Концепція сталого розвитку має довгу історію становлення. Вперше термін «сталий розвиток» був застосований в 1972 році на Першій Всесвітній Конференції з навколишнього середовища в Стокгольмі [1]. Основними віхами в її розвитку є звіт Всесвітньої комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку в 1987 р., конференція ООН з проблем навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 р.), Всесвітній самміт з питань сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002 р.) [2].

Сталий розвиток – це процес забезпечення функціонування територіальної системи із заданими параметрами в певних умовах, протягом необхідного проміжку часу, що веде до гармонізації факторів виробництва та підвищення якості життя сучасних і наступних

поколінь за умови збереження і поетапного відтворення цілісності навколишнього середовища [1].

Концепція сталого розвитку на сьогоднішній день набуває неабиякої актуальності, а її багатофакторний характер вимагає широкомасштабних досліджень в різних аспектах її прояву. Так, з одного боку, сталий розвиток передбачає урівноваження екологічних, економічних і соціальних проблем. При цьому вирішення завдань в одному секторі нерідко призводить до виникнення дисбалансу в іншому. У такому випадку сталою буде ситуація, коли середній ефект у всіх системах буде незмінним.

Зосередимо увагу на екологічній складовій сталого розвитку. Так, ключова роль у екологічній стратегії Європейського союзу відведена програмі переходу на альтернативні та поновлювальні джерела енергії, серед яких значна увага приділяється біопаливу. Директивою з відновлювальної енергетики 2009 року Європейська комісія зобов'язала підвищити частку відновлювальних джерел енергії європейських держав до 2020 року до рівня 10%. При чому біопаливо має особливі вимоги: частка викидів вуглекислого газу при його використанні повинна бути мінімум на 35 % меншою ніж у бензині (передбачається зростання межі до 60 % у 2018 році) [3]. Але пріоритетність виробництва біопалива може спричинити дисбаланс у природному середовищі і загрожуватиме продовольчій безпеці. Тому не виключений перегляд та доповнення стратегії новими орієнтирами [4].

Як член Енергетичного співтовариства, Україна імплементувала Директиву ЄС 2009/28/ЄС про просування відновлюваної енергетики. Держава взяла на себе зобов'язання по досягненню обов'язкової частки відновлюваної енергії в структурі загального споживання в 2020 р на рівні 11% [5].

Однак, слід наголосити на тому, що сировина для виробництва біопалива має відповідати критеріям сталості.

Директивою 2009/28/ЄС для біопалив та біорідин визначено наступні обов'язкові критерії сталості [6, с. 48]:

– скорочення викидів парникових газів від використання біопалив та біорідин має бути не менше 35 % до 31.12.2017 і не менше 50 % – з 01.01.2018 для біопалив та біорідин, вироблених на установках, які вже були в експлуатації до 05.10.2015 включно. Для установок, які розпочали роботу після 05.10.2015, мінімальне скорочення викидів парникових газів має становити 60%.

– біопалива та біорідини не повинні вироблятися з сировини, отриманої на землях з високим рівнем біорізноманіття (ліси та лісові площі, заповідні зони, біорізноманітні луки), а також на землях з високим запасом вуглецю (заболочені землі, ліси з визначеним рівнем покриву) і з торфовищ.

Для досягнення цих показників у звіті Європейської Комісії визначено деякі аспекти забезпечення сталості використання твердих та газоподібних біопалив для виробництва електроенергії, теплової енергії та холоду [6, с. 51]:

- 1) сталість виробництва біомаси;
- 2) зниження запасів вуглецю;
- 3) зниження енергоспоживання та підвищення ефективності виробництва енергії.

Загалом, біопаливо – це паливо, яке має біологічне походження. Біопаливо виробляється в результаті термічної обробки органічних сполук (біомаси) без доступу повітря, так званого піролізу [4, с. 169].

Біомасою прийнято визначати всі органічні речовини як рослинного, так і тваринного походження, джерелом яких служить нині існуюча біосфера нашої планети [7, с. 37].

Одним із способів сталого виробництва біомаси є вирощування енергетичних культур на маргінальних землях.

Маргінальні землі – це землі на яких ведення сільськогосподарського виробництва є економічно неефективним із-за низької родючості ґрунтів та із-за екологічних обмежень, які

стали наслідком деградації ґрунтів, їх гідроморфності, засолення, високої кислотності та забруднення [8].

За оцінками спеціалістів, в Україні понад 1,1 млн га підлягають консервації, 143,4 тис. га – порушених земель, які потребують рекультивації, та 315,6 тис. га малопродуктивних угідь [9]. Разом з тим ці площі можуть бути придатні для вирощування на них біоенергетичних культур, таких як міскантус, світчграсу, тополі, верби, павловнії. Більше того, вирощування багаторічних енергетичних культур з часом призводить до покращення якості ґрунтів. Так, наприклад, деякі сорти міскантусу забезпечують міграцію радіонуклідів таким чином, що вони виводяться з ґрунту, а в самій рослині не накопичуються. Це дозволяє висаджувати відповідні культури на радіоактивно забруднених територіях, а отриману біомасу переробляти на біопаливо. Що стосується енергетичної верби, то особливістю цієї культури є здатність поглинати вологу у великих об'ємах, а також висока продуктивність і теплотвірна здатність гранул, виготовлених при її переробці. Так, висаджування верби дозволяє знеболочувати ґрунти.

Однак, слід зауважити, що Директива 2009/28/ЄС все ж носить рекомендаційний характер, а тому все ще залишається проблема вирощування біоенергетичних культур на продуктивних сільськогосподарських землях, а подальше використання їх для установок сонячних і вітрових електростанцій.

Тому, ряд країн прийняли правила для уникнення потенційної конкуренції енергетичного використання біомаси з іншими існуючими напрямками застосування. Так, наприклад, у Бельгії (Фламандський регіон) деревина, придатна для деревообробної промисловості, не підпадає під дію системи «зелених» сертифікатів на електроенергію. У Польщі стимулююче законодавство у секторі ВДЕ не розповсюджується на стовбурову деревину більше певного діаметра.

Отже, подолання негативних екологічних наслідків від виробництва біопалива можливе лише у випадку дотримання критеріїв сталості при виробництві біомаси. В першу чергу, це має досягатися за рахунок вирощування біоенергетичних культур на маргінальних землях. З одного боку це дозволить підвищити рівень продовольчої безпеки, а з іншого – підвищити якість малопродуктивних земель.

Список літератури

1. Радишевська З. М. Поняття та структура принципу сталого розвитку [Електронний ресурс] / З. М. Радишевська / Польсько-український портал. – Режим доступу: <http://www.polukr.net/uk/blog/2016/06/ponjatja-ta-struktura-principu-rozvitku/>
2. Сталый розвиток як парадигма суспільного зростання ХХІ ст. [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/273-stalyirozvytok-yak-paradygma-suspiln>.
3. Журавльова Ж. Стратегія екологічної безпеки України у контексті міжнародного досвіду. Відділ інтеграції та стратегічного партнерства [Електронний ресурс] / Ж. Журавльова. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/ Juli08/21.htm>
4. Гуцаленко О.О. Еколого-економічні аспекти виробництва біопалива в контексті енергозберігаючої політики [Електронний ресурс] / О.О. Гуцаленко, Т.М. Корпанюк // Наукові праці Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків. – 2014. – Вип. 19. – С. 174-181. – Режим доступу: http://bioenergy.gov.ua/sites/default/files/articles/174_0.pdf
5. НВДЕ в Україні і світі [Електронний ресурс] / Кафедра ВДЕ КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ. – Режим доступу: <http://vde.kpi.ua/index.php/2016-01-18-07-42-06/menu-oblast-vde>
6. Гелетуха Г.Г. Аналіз критеріїв сталого розвитку біоенергетики [Електронний ресурс] / Г.Г. Гелетуха, Т.А. Железна, О.В. Трибой, А.І. Баштовий. // Пром. теплотехніка. – 2016. – Т.38, №6.- С. 47-55. – Режим доступу: <http://ihe.nas.gov.ua/index.php/journal/article/download/76/58/>
7. Кудрицька Н. В. Виробництво біопалива в Україні – важливий напрям вирішення енергетичної проблеми й охорони довкілля / Н. В. Кудрицька // Залізничний транспорт України. – 2007. – № 1. – С. 36–39.
8. Іваніна В.В. Маргінальні землі [Електронний ресурс] / В.В. Іваніна. – Режим доступу: http://bio.gov.ua/sites/default/files/documentation/ivanina_v.v.pdf
9. Стратегія уряду управління державними землями: коючові тези [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agropolit.com/blog/222-strategiya-uryadu-upravlinnya-derjavnimi-zemlyami-klyuchovi-tezi>.

СЕКЦІЯ 2

SECTION 2

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ
WORLD AGRICULTURE AND
INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

UDC 330.3:519

Kyi V. L.

Assistant at the International Economics Department,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

FEATURES OF METHODS FOR FORECASTING THE FOREIGN TRADE

Forecasting of the foreign trade is an activity which is connected with a number of difficulties. They are caused not only by objective reasons, in particular, the influence of natural disasters, which harms the production of some important goods, but also by the result of unpredictable trade and political actions of governments in a changing situation in international relations, as well as by the intensification of contradictions in the world market during the period of election campaigns in that or another country.

Traditionally, import volumes are forecasted on a country basis by relating them to a domestic demand indicator and the forecasts for world trade result simply from an aggregation of country-specific forecasts. Despite a positive correlation between imports and domestic demand, the growth rates of the former are much more volatile than those of the latter. With increasing globalisation, it is more likely that global factors have become more predominant to explain international trade activity at the expense of country-specific traditional determinants [1, c. 5].

With all the diversity of currently used methods of forecasting foreign trade, it is possible to divide them into three main groups: individual and collective expert assessments; time series modeling (or extrapolation); logical and mathematical modeling. For instance, expert evaluation methods are the most commonly used, given the complexity and contradictory nature of the factors discussed in the field of foreign trade forecasting analysis.

In accordance with [3], time series models use the past movements of variables in order to predict their future values. Unlike structural models that relate the variable we want to forecast with a set of other variables, the time series model is not based on economic theory. However, in term of forecasting, the reliability of the estimated equation should be based on out-of-sample performance.

Due to [2], at the international level, the International Monetary Fund (IMF) and Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) are leading providers of macroeconomic data and forecasts, including on import and export performance.

The practice of domestic developments in the field of analysis and forecasting of foreign trade turnover is presented mainly using methods of expert estimation and extrapolation. The limited use of regression models, and in general economic modeling, is due to a number of circumstances, and the main of them is the exceptional national economy crisis, in which the foundations of interconnection and interdependence were violated. However, research in the field of construction of econometric models of foreign trade is one of the most important and significant due to a number of the following reasons

References

1. Burgert M., Dees S. Forecasting world trade: direct versus. «Bottom-up» approaches. Working Paper Series. European Central Bank, 2008. Is. 882, 36 p.
2. Keck, A.; Raubold, A.; Trupia, A. Forecasting International Trade: A Time Series Approach. OECD Journal: Journal of Business Cycle Measurement and Analysis. 2009. Is. 9 (2). pp. 157 – 176.
3. Kongcharoen Ch., Kruangpradit T. Autoregressive Integrated Moving Average with Explanatory Variable (ARIMAX) Model for Thailand Export. Proceedings of the 33rd International Symposium on Forecasting,

Seoul, June, 2013. URL: https://www.researchgate.net/publication/255731345_Autoregressive_Integrated_Moving_Average_with_Explanatory_Variable_ARIMAX_Model_for_Thailand_Export.

UDC 338.2:65.01:658.5

Kukharuk A. D.

PhD, as. prof.,

associated professor at the International Economics Department,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

INDUSTRY 4.0: CHALLENGES FOR SME'S SUCCESS

Western civilization has already witnessed three industrial revolutions, which could also be described as disruptive leaps in industrial processes resulting in significantly higher productivity. The first improved efficiency through the use of hydropower, the increasing use of steam power and the development of machine tools. The second brought electricity and mass production (assembly lines), and the third and most recent further accelerated automation using electronics and IT [1].

Industry 4.0 is a term for the so-called «fourth industrial revolution» and in essence means the technological integration of cyber-physical systems (CPS) in the production process. CPS enables (internet-based) networking with all participants in the value creation process [2]. Industry-4.0 is the paradigm that provides the opportunity for a balanced transition from the classical production system of the late XX to early XXI century to the weighted use of information and communication technologies (ICT) in the production process at existing, modern enterprises as well as those that are being designed. This also applies to larger objects, such as a country, a region or an integration union of countries [3].

The benefits of the 4th industrial revolution are evident to large technological innovation companies. However, small and medium-sized manufacturing companies often do not have sufficient resources, so it is difficult for them to compete with big business. Industry 4.0 could have negative consequences for the competitiveness of the SME. Given the peculiarities of the processes of the fourth industrial revolution, as outlined in [1], [2], [4], it is possible to generalize that the main challenges for the success of the SME are financial, information and technological.

The current stage of the world economy development is characterized by qualitative and quantitative changes in the mass production structure. The share of industry in the total amount of added value decreases, the number of goods of non-material form is growing, brand new consumer behavior patterns are developing, which are based on the value of convenience, simplicity, and predictability of goods usage. Nowadays, the key factor of the strong competitive position of small and medium-sized enterprises is their readiness to change or develop quickly the main production processes by using new methods of management and new information and production technologies.

References

1. Berger R. Industry 4.0: The New Industrial Revolution – How Europe Will Succeed. Roland Berger Strategy Consultants: Munich, Germany, 2014. 24 p., retrieved from: http://www.iberglobal.com/files/Roland_Berger_Industry.pdf.
2. Schröder Ch. The Challenges of Industry 4.0 for Small and Medium-sized Enterprises. Friedrich-Ebert-Stiftung, Germany, 2016. 29 p., retrieved from: <https://library.fes.de/pdf-files/wiso/12683.pdf>.
3. Voitko S., Gavrysh O., Zgurovsky O. Quality of public regulation, effectiveness of government or a Marshall plan on the path of a country to Industry-4.0. Economic Bulletin of National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute». 2018, Is. 15, retrieved from: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/131530>.
4. Vuksanović D. Industry 4.0: the Future Concepts and New Visions of Factory of the Future Development. Proceedings of International scientific conference on ict and e-business related research «SINTEZA», April 22, 2016. p. 293 – 298, retrieved from: <http://portal.sinteza.singidunum.ac.rs/Media/files/2016/293-298.pdf>.

Tynianov A. D.

Student of the Department of Computer Engineering,
Kharkov National University of Radio Electronics,

Dudka D. A.

Student of the Department of Computer Engineering,
Kharkov National University of Radio Electronics

INTERNATIONAL MIGRATION

International migration is an important issue of our time. According to the UN, over the past 50 years, the number of people who live outside their home country has almost doubled. And in 2014, about 226 million migrants were identified. But what is international migration and what causes and effects does it have?

Market conditions are a specific economic situation that has developed on the market at the moment or for a limited period of time and is characterized by the level of demand.

So, migration is a resettlement of a person inside the country (internal) or to another country (external).

Labor migration is a move from regions with a negative economic situation to a more prosperous area or country for the purpose of employment. It should also be noted that there is legal and illegal migration. It is a question of migrants from other countries who came to the country on a tourist visa, but remain there for a long time without registration and registration of labor relations. Most often, illegal immigrants come from countries with unstable economies, lack of jobs. These workers occupy non-prestigious positions, perform draft or one-off work, rejoicing in any earnings [4, p. 56].

International migration is the movement of the working population from one country to another within the international labor market for a period of more than a year, due to the nature of the development of productive forces and production relations, the action of economic laws. At the same time, migrant workers can be called both those who go on a business trip (if the employer is not a foreigner) and those who travel to other countries for goods.

International migration is governed by a resolution adopted by the UN Assembly on the protection of the rights of all workers in 1990.

International migration is divided into several types:

1. Irrevocable. In this case, the employee goes to permanent residence, not planning to return to the old place [2, p. 126].

2. Temporarily permanent. This is the name for migrant workers who work in a new country from 1 to 6 years.

3. Seasonal. Departure for work, the timing of which is limited by seasonal changes – agriculture, tourist services and the like. Natural migration in African and Asian countries also applies to this species.

4. Pendulum. Crossing the border and returning daily. Such workers are called frontiers.

5. Brain Outflow. International migration of the highest level population, when scientists, unique specialists, athletes, etc., are fleeing in search of well-paid work to another country

An element of the modern world economy system is the world labor market [1]. The effective development of national economic complexes becomes possible only through the active use of the benefits of the global division of labor and the free movement of labor from one country to another [2, p. 231]. Without a high mobility of the population, it is impossible to intensify scientific, technical, informational, cultural, interethnic relations.

Economic reasons for international labor migration include:

- uneven economic development of countries;
- accelerated internationalization of production;

- uneven capital accumulation in different countries;
- changes in the location of production;
- labor market conjuncture and employment structure;
- a significant difference in the payment of the same in quantitative and qualitative indicators of labor in different countries [3, p.301].

The social causes of international labor migration include:

- the desire to improve the level of material well-being and improve working and living conditions;

- ethnical and cultural proximity of the country of migration;
- anxiety to the realization of needs for personal development and the like.

At the same time, migration would hardly have been possible on a significant scale if there had not been economic expediency, and sometimes the need to use foreign labor. The use of foreign labor is increasingly associated with the following factors:

- the desire to reduce production costs through the use of cheaper, compared to the national, foreign labor; «chase the chairmen», that is, attracting qualified workers, from worker to scientist-researcher, who is the direct cause of such a phenomenon as «the source of the brain»;
- activities of transnational corporations, which not only increases the geographic mobility of the labor force, but also levels the conditions for its application on a global scale;
- development of means of transport and communication, which stimulates the geographical mobility of the population;
- informatization of production and social life, the growth of interaction between science and culture of different countries, which leads to the unification of qualification criteria [1, p. 277].

Ukraine is a donor country for many states. Now abroad, according to expert data, there are 4 million 500 thousand Ukrainian labor migrants [2, p. 122]. This was announced by the head of the ethnonational research sector of the Institute of Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine, the coordinator of the research project of Ukrainian labor migration in the host countries Igor Markov at a press conference, UNIAN reports.

In particular, there are over 2 million Ukrainians in Russia (the official number is 169 thousand), Italy – 500 thousand (195 thousand 412), Poland – over 450 thousand (20 thousand), Spain – 250 thousand (52 thousand 760), Portugal – 75 thousand (44 thousand 600), the Czech Republic – 150 thousand (51 thousand), Greece – 75 thousand (20 thousand), the Netherlands – 40 thousand, Great Britain – about 70 thousand, the USA – about 500 thousand [3, p. 300].

In Europe in recent years there has been a slight shift in the traditional structure of immigrant employment. The percentage of foreigners who work in the service sector is increasing. There is a decrease in employment in the steel industry, metalworking, automotive industry.

Further integration processes that take place in the European Union lead to accelerated economic growth and the creation of new jobs. These changes affect the migration of labor in the world. But EU countries will reluctantly recruit workers from non-member countries of the European Union. The published forecasts provide for a reduction in the migration balance for the EU [2, p.188].

The current trend of labor migration flows in the EU is to increase the mobility of highly qualified workers who will make up the largest part of the workforce and their percentage will increase in the total migration flow, which mainly consists of low and semi-skilled workers.

Western Europe is one of the main centers of gravity of labor migrants from Ukraine, but integration processes and unions of national labor markets in the EU member countries impede the employment of migrants from other countries [2, p. 331].

For recipient countries:

Positive:

- reducing production costs and improving the competitiveness of national products as a result of the use of cheaper foreign labor and the possibility of reducing the overall level of wages;
- an increase in production and employment as a result of an increase in aggregate demand due to additional consumer demand from foreign workers and additional investment demand from national entrepreneurs, who receive large incomes from the use of cheaper foreign labor;

- saving on expenses for education and professional training;
- the possibility of filling vacancies in non-prestigious areas of activity and sectors of the economy with heavy physical labor;
- reduction of social tension among national workers during economic recessions due to the release of immigrants and the filling of vacancies by resident workers;
- saving of state budget expenditures due to the lack of pensions for migrants and their lack of membership in many social programs;
- increasing the level of efficiency in the distribution of labor resources in the national labor market;
- improving the demographic situation in countries with aging nations, rejuvenating the workforce;
- an increase in tax revenues to the state budget at the expense of immigrants as additional taxpayers.

For donor countries:

The positive consequences include:

- reduction of tension in the domestic labor market due to the export of relatively surplus labor;
- an increase in foreign exchange earnings through private transfers of emigrants;
- improving the welfare of migrant families;
- raising the level of skills and professional skills of employees as a result of acquiring best practices abroad.

To negative consequences:

- a decrease in national development opportunities as a result of the outflow abroad of a better, inadequate, more mobile part of the workforce, especially the departure of scientists and specialists;
- decrease in budget revenues;
- deterioration of the demographic situation, labor aging;
- social and psychological consequences of the destruction of migrant families, raising children who remain for a long time without parents; adaptation of workers who return after work abroad to local conditions of work and life.

Today, our country ranks first among European countries for the number of employees [1, p. 217].

For the directions of movement there are such types of international labor migration:

- emigration – departure of the working population of the country beyond its borders;
- immigration – the entry of a working-age population into the country from outside;
- re-emigration – the return of emigrants to their homeland.

The difference between immigration and emigration flows is called the migration balance and shows the amount of net migration. The sum of these flows indicates the gross migration volume [3, p. 143].

In addition, more and more significant masses of migrant workers find themselves in a vulnerable legal situation due to the fact that the labor market is not supported by synchronized intergovernmental measures in the field of migration management. This leads to a situation where in countries that have needs for foreign labor, legitimate opportunities for realizing these needs are narrowed.

References

1. Ryszard Cholewinski, Юн Макдональд, Richard Perruchoud International Migration Law Developing Paradigms and Key Challenges. T.M.C. ASSER PRESS, 2007. 534 pp.
2. Charles Hirschman, Philip Kasinitz, Josh DeWind Handbook of International Migration, The: The American Experience. Russell Sage Foundation, 1999. 520 pp.
3. Aleinikoff, T. Alexander, Chetail, Vincent Migration and International Legal Norms. T.M.C. ASSER PRESS, 2003. 382 pp.
4. Stephen Castles, Hein de Haas, Mark J. Miller The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. The Guilford Press, 2009. 370 pp.

СЕКЦІЯ 4
SECTION 4

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND EXCHANGE ACTIVITIES

УДК 339.1

Волос А. О.

студентка 3 курсу,

Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Науковий керівник:

Вдовічена О. Г.

Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИСТАВКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Виставкова діяльність підприємства є ефективним і надійним засобом маркетингової політики. Участь компанії в експозиції стимулює збут продукції на ринку, а також є якісним інструментом конкурентної боротьби. Деякі підприємства стають експонентами для того, щоб поліпшити власну репутацію. Виставкова діяльність є багатофункціональним явищем, що сприяє розвитку внутрішньої та зовнішньої торгівлі, зміцненню міжнародних зв'язків, пропаганді інноваційних технологій та нових видів продукції, товарів і послуг, активізує фінансові потоки, формує інформаційне середовище, яке відображає стан і тенденції розвитку галузей і товарних ринків. Значення виставкової діяльності як однієї з динамічних сфер сучасної економіки постійно зростає. В цілому, виставка – це канал взаємодії компанії-виробника з цільовою аудиторією. Експоненти галузевих заходів збираються на одному майданчику і демонструють відвідувачам, конкурентам і партнерам свої розробки і досягнення [1].

Ринок виставково-ярмаркових послуг – це географічний простір, на якому товаровиробникам або їх посередникам надається можливість вибору конкретних виставкових заходів у визначених адміністративних центрах для демонстрації своєї продукції на комерційній основі. У виставках та ярмарках, що проводяться на території України, підприємства беруть участь самостійно, але не всі промислові підприємства, не мають можливостей презентувати свою продукцію та послуги, у зв'язку з обмеженістю фінансових ресурсів. В протилежність цьому, зарубіжні компанії одержують підтримку безпосередньо від держави, що відображається в програмі стратегічного розвитку економіки країн. Інші причини такої рідкісної самостійної участі українських фірм в міжнародних виставкових заходах пов'язані з наступними чинниками: обмежені розміри площин підприємств; слабкий рівень менеджменту; недоліки політики маркетингу; обмежені економічні можливості; недолік знань про вигоди такої участі; недостатність кваліфікованих фахівців; дефіцит організаційного досвіду; недостатня фінансова підтримка держави [2].

Питання, пов'язані із організацією та розвитком виставково-ярмаркової діяльності, досліджували як іноземні, так і вітчизняні фахівці. Розвиток виставково-ярмаркової діяльності в Україні висвітлено у працях українських дослідників цієї галузі – О. Вдовічена, І. Антоненко, Ю. Продіус, Г. Пятницька, Н. Крахмальової, А. М. Хінціцька, та іноземних таких як С. Міллерта іт.

Якнайкращою формою підтримки виставкової індустрії в Україні є фінансова підтримка державних вітчизняних експортерів у їх участі в організаціях та міжнародних виставках, як усередині країни, так і за її межами. Другою формою підтримки могла б бути державна програма залучення інвестицій у будівництво мережі експоцентрів. Третя важлива форма підтримки – інформаційні ресурси державних ЗМІ для реклаमाції виставок, а також використання ресурсів держави за кордоном для представлення України як висвітлення діяльності українських товаровиробників за кордоном, через ланку торговельно-економічних місій [3].

Для досягнення поставлених мети, під час участі у виставці підприємство повинно перед цим провести низку аналізів таких як: аналіз чинників впливу, аналіз статистики

даних по минулим рокам, виявлення шляхів по підвищенню ефективності виставкової діяльності, планування виставкових проектів та управління інвестиціями, аналіз оцінки результатів виставкової діяльності з урахуванням різних факторів впливу, розробку заходів спрямованих на підвищення результативності виставкової діяльності підприємства.

Так виходячи із вище написаного матеріалу можна зробити такий висновок, що для того аби ефективно приймати участь у виставкових заходах треба чітко дотримуватись таких вимог і правил:

1) визначати і здійснювати параметри цільової фінансової підтримки виставкової діяльності в Україні;

2) постійно визначати актуальні напрямки виставкової діяльності, які розкривають науково-виробничий потенціал економіки України з метою залучення конкретних іноземних інвесторів;

3) визначати пріоритети розширення та механізми регіональних та міжрегіональних виставок-ярмарок, як бази для формування державних та світових виставок-ярмарок;

4) ввести в практику обов'язкове проведення конкурсів на організацію тематичних виставок з найбільше значимих питань соціально-економічного розвитку країни який, щорічно буде складати основу планів проведення вказаних виставок державного і світового рівня;

5) вважати за доцільним проведення щорічної координації організації виставок державного рівня з метою досягнення максимального ефективності реалізації їх ідейно-тематичного значення.

Отже, формування ринкових відносин в Україні передбачає створення оптимальних умов для ефективного функціонування підприємств, для цього в країні повинна бути високо розвинена ринкова інфраструктура, яка б сприяла реалізації економічного потенціалу господарюючих суб'єктів, в тому числі і тих які причетні до виставкової індустрії як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках.

Список літератури

1. Антоненко І. Я., Дупляк Т. П. Виставкова діяльність в Україні: стан, проблеми та шляхи їх розв'язання. Економічний часопис – XXI. 2013.
2. Вдовічена О. Г., Вдовічен А. А. Потенціал виставково-ярмаркової діяльності у подоланні регіональних диспропорцій: монографія. Чернівці: Чернів. торг.-ек. Ін.-т КНТЕУ. 288 с.
3. Продіус Ю. І., Сутягіна А. В. Проблеми виставкової діяльності в умовах нестабільності зовнішнього середовища. *Економіка: реалії часу*. 2016.

УДК 338.4

Гнат В. А.
студентка 3 курсу,

Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Науковий керівник:
Вдовічена О. Г.

Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Виставкова діяльність є однією з найбільш прогресивних та сучасних засобів забезпечення покращення міжрегіональних та міжнародних зв'язків, розповсюдження та реклами нових технологій та продуктів. Завдяки активному розвитку цієї галузі покращується рівень технологічного стану виробництва [1]. Виставкова діяльність для України є чи не найбільш суттєвою галуззю, яку необхідно розвивати для покращення економічного стану країни, оскільки більшу частину усього ринкового сегменту посідають дрібні та середні підприємства, які не мають достатніх фінансових можливостей для проведення масштабних рекламних заходів. Виставка – це, по перше, презентація досягнень людини у тій чи іншій галузі і лише потім, здобуття комерційної вигоди; це і реклама, і

маркетингове дослідження, і демонстрація товару чи послуг. Саме за допомогою таких заходів, відбувається безпосередній контакт між виробником і майбутнім споживачем завдяки чому можуть бути поставлені усі питання, що цікавлять, стосовно технології чи продукту безпосередньо експоненту.

З метою здійснення моніторингу цієї діяльності в Україні та за її межами, а також для оцінки ефективності роботи організаторів виставок та виставкових центрів Державна служба статистики України щорічно здійснює державне статистичне спостереження за формою № 1-виставки «Звіт про виставкову діяльність». Дані формуються на підставі звітів, які на адресу регіональних органів статистики подають організатори виставок та виставкові центри України [2].

Виставка є показом, або експонуванням, товарів і послуг, які виробляються або призначені до виробництва, використання або можливого ознайомлення потенційних покупців, виробників та інвесторів з ними.

Поряд з виставками активно проводяться також ярмаркові заходи. Ярмарок – це короткочасна виставка, що повторюється з певною регулярністю в обумовлений час під однаковою назвою. Метою ярмарку є створення оптимальних умов для укладання угод купівлі – продажу або роздрібний продаж товарів. За характером експонатів, які виставляються, виставки поділяються на універсальні, тематичні і спеціалізовані, за терміном – на постійні та короткочасні. Крім того, виставки можуть бути всесвітні, міжнародні, національні, регіональні, обласні і місцеві [3].

Для України характерний нестабільний розвиток виставкового бізнесу, перш за все міжнародного і національного масштабу. У 1997 р. створено Виставкову федерацію України (ВФУ), а також Раду з питань виставкової діяльності в Україні. За даними ВФУ, з 1995 до 2000 р. кількість проведених виставок зросла із 101 до 760. Наступні п'ять років темпи зростання зберігалися. Виникли десятки нових фірм, які займаються організацією виставок. В Україні з метою організації виставок використовується як наявний фонд приміщень, так і будуються нові ярмаркові центри. Основними виставковими центрами столиці є НВЦ «Експоцентр України», «Київський міжнародний контрактний ярмарок», «АККО», «Автоекспо», «АККО Інтернешнл» та ін. Найбільші регіональні виставкові центри – це «Експо-Донбас» (Донецьк), проте зараз детальнішої інформації немає, через окупованість території, «Гал-ЕКСПО» (Львів), «Морські технології» (Одеса), «К. І.» (Харків) [3].

Можна говорити про те, протягом 10 років розвитку виставкова галузь в Україні загалом завершила своє формування. Спостерігається зростання стандартів організації та сервісу через прогресуюче міжнародне співробітництво. Найбільші виставки проводяться за такими «гарячими» тематиками, як будівництво, меблі, автомобілі, промислові технології. До найконкурентніших тематик відносяться будівництво та продукти харчування.

Для підвищення рівня виставкової діяльності та її активізації необхідно здійснити такі заходи [3]:

- формування наукової та нормативно-правової бази виставкової діяльності;
- підвищення економічної ефективності виставкових заходів;
- вивчення та використання міжнародного досвіду в проведенні виставок, інтеграцію суб'єктів виставкової діяльності України в міжнародний виставковий рух;
- зміцнення матеріально-технічної бази виставкової діяльності з метою забезпечення проведення в Україні виставок міжнародного та всесвітнього статусу;
- розвиток інфраструктури в місцях проведення виставок, забезпечення належного рівня послуг для учасників та відвідувачів виставкових заходів;
- упровадження в практику виставкової діяльності аудиту статистичних даних та сертифікації виставкових заходів на основі державних стандартів;
- активізацію участі українських підприємств та організацій у міжнародних виставках за кордоном.

Звісно, у сфері виставково-ярмаркової діяльності України є певні досягнення на рівні міжнародних взірців, проте задля її подальшого розвитку на благо вітчизняної економіки

керівництву країни необхідно тримати на пульсі цей суттєвий і потенційний сегмент нашого розвитку і вирішувати проблему її найширшої ефективної підтримки з боку держави.

Список літератури

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про вдосконалення виставково-ярмаркової діяльності в Україні». URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Виставкова діяльність в Україні. URL: <https://www.expo.org.ua/ua/statistics.php>.
3. Вдовічена О. Г., Вдовічен А. А. Потенціал виставково-ярмаркової діяльності у подоланні регіональних диспропорцій: монографія. Чернівці: Чернів. торг.-ек. Ін.-т КНТЕУ. 288 с.
4. Антоненко І. Я., Дупляк Т. П. Виставкова діяльність в Україні: стан, проблеми та шляхи їх розв'язання. Економічний часопис-XXI. 2013. № 11 – 12(1). С. 74 – 78.

УДК 339.9

Ілюк Т. І.

студентка 3 курсу,

спец. «Менеджмент гот. кур. і тур. сервісу» д/ф,

Чернівецький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

Науковий керівник:

Вдовічена О. Г.

Чернівецький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВИМИ ПАЛАТАМИ В СВІТІ

Виникнення і функціонування торгово-промислових палат безпосередньо пов'язані з розвитком товарного виробництва і торгівлі. Торгово-промислові палати є недержавними, неурядовими органами; їх місце і роль в економічному житті великою мірою залежить від ступеня розвитку держави, її суспільного і соціально-економічного устрою, налаштованості на зв'язки з іншими країнами.

Головним завданням Палати є створення сприятливих умов для підприємницької діяльності, сприяння всебічному розвитку науково-технічних і торгових зв'язків між підприємцями, представлення інтересів членів Палати з питань господарської діяльності.

За роки свого існування система торгово-промислових палат довела свою ефективність у підтримці бізнесу. Правовою основою створення та функціонування торгових палат є спеціальне або загальне законодавство країни, а у ряді випадків – власний статут палати.

Можна виділити два підходи до формування членської бази торгової палати:

– обов'язкове членство для визначених спеціальним законом учасників господарської діяльності;

– добровільне членство.

Критерій характеру членства є досить вагомим аргументом, що впливає практично на всі сторони діяльності торгової палати.

Спеціальні закони «Про палати» деяких країн (Австрія, Іспанія, Люксембург, Нідерланди, Італія, Німеччина, Франція) містять положення, які визначають:

– порядок створення торгових палат;

– їх правочинність;

– основні напрями та сфери діяльності;

– порядок управління;

– структуру виконавчих органів;

– відносини з державними установами.

У цих країнах законом передбачено обов'язкове членство, яке може встановлюватися державою тільки на підставі закону. Позитивним у такого підходу є те, що до сфери відповідальності палати включаються всі без винятку сектори економіки (промисловість,

торгівля, банки, страхування, транспорт, послуги та ін.). Таким чином, палата представляє все ділове співтовариство країни або регіону. Це приводить до того, що думки та пропозиції торгової палати мають важливе значення, оскільки виражають збалансовані, узгоджені інтереси всіх секторів економіки. Крім того, обов'язкове членство гарантує тісні контакти у повсякденній роботі з усіма підприємствами регіону.

Такі торгові палати часто називають самокерованими структурами, в яких підприємці вирішують свої проблеми у межах закону самостійно та незалежно від впливу держави. Органи влади (міністри економіки) можуть втручатися у діяльність ТПП тільки у випадках, коли палата допускає порушення чинного законодавства. Незалежність торгових палат від держави закріплена в законі.

Таким чином, діяльність ТПП забезпечується повною фінансовою самостійністю у формуванні та виконанні своїх бюджетів, а також свободою прийняття рішень у загальних інтересах незалежно від окремих або групових поглядів. Контроль з боку держави зазвичай здійснюється міністерством економіки або промисловості і стосується, як правило, розслідування скарг на діяльність торгових палат (наприклад, стосовно відмови палати видати сертифікат походження або законності проведених виборів до керівних органів палати), а також правильності створення бюджету за реальності витрат. Разом з тим слід зазначити, що палата у цьому випадку є своєрідною частиною державної ієрархії і підпорядковується урядовим органам, хоча лише у так званій «дорученій сфері діяльності» [1].

Загальні закони розвитку ринкової економіки визначають ідентичність функцій та завдань, що виконуються і використовуються торгово-промисловими палатами. Будучи представниками інтересів груп підприємців з усіх секторів економіки, західні торгові палати представляють також економічні інтереси своїх країн в цілому. У цьому полягає принципова відмінність палат від галузевих асоціацій підприємств, що замкнуті колом інтересів свого сектора діяльності.

Торгові (або торгово-промислові) палати тісно співпрацюють з органами влади в галузі формування економічної політики та соціального партнерства. Беручи активну участь у процесі прийняття законів та інших рішень, вони користуються правом законодавчої ініціативи, направляють за проектами законів свої висновки, беруть участь у роботі уряду, парламенту та його комісій. Відповідно регіональні та місцеві палати взаємодіють з органами влади регіону, області, міста, беруть участь у прийнятті рішень з питань їх економічного розвитку. При цьому вони виходять не з політичних інтересів яких-небудь партій, а загальних інтересів усього суспільства, Що має принципове значення для стійкості економічної політики власних структур.

Правовою основою створення та функціонування торгових палат є спеціальне або загальне законодавство країни, а у ряді випадків власний статут палати. Спеціальні закони деяких країн (Австрії, Італії, Німеччини, Франції) містять положення, які визначають порядок створення торгових палат, їх правочинність, основні напрямлення та сфери діяльності, порядок управління, структуру виконавчих органів, відносини з державними установами [3].

Такі торгові палати часто називають самокерованими структурами, в яких підприємці вирішують свої проблеми у межах закону самостійно та незалежно від впливу держави. Незважаючи на те, що характер економічних проблем часто відносить їх до сфери державного регулювання, держава свідомо делегує їх розгляд до відання торгової палати, наділяючи її відповідними повноваженнями. Таким чином, палата як носій інтересів усієї економіки країни або регіону прагне виконувати свої функції на користь подальшого економічного розвитку, що у підсумку відповідає інтересам держави. Держава ж залишає за собою право нагляду за діяльністю палат. Наприклад, в Німеччині міністр економіки може втручатися у діяльність торгово-промислової палати тільки у тих випадках, коли палата припускає порушення чинного законодавства. При цьому статuti земельних палат вважаються елементами чинного законодавства.

У країнах, де не існує спеціального законодавства про палати, їх організація та діяльність здійснюється на основі загального цивільного законодавства. Так, у

Великобританії торгові палати поряд з асоціаціями, федераціями промисловців створюються як компанії з обмеженою відповідальністю під гарантію членів. На практиці це означає, що члени палати відповідають за її обов'язками у межах сплаченого членського внеску. Специфічні положення, які відрізняють палату від комерційної фірми, фіксуються в статуті, у тому числі і принцип неприбутковості, порядок формування членської бази, принципи управління. Навіть у випадку ліквідації палати частина її активів, що залишилися після сплати боргових зобов'язань, не розподіляється між її членами, а переводиться іншим аналогічним організаціям.

У країнах, де не існує спеціального законодавства щодо діяльності ТПП, їх організація та діяльність здійснюється на основі загального цивільного законодавства. Торгові палати створюються як компанії з обмеженою відповідальністю під гарантію членів (члени палати відповідають за її обов'язки у межах сплаченого членського внеску). Специфічні положення, які відрізняють палату від комерційної фірми (асоціації промисловців), фіксуються у статуті, у тому числі і принцип неприбутковості, порядок формування членства, принципи управління [2].

Палати з добровільним членством діють у Великобританії, США, Канаді, Швеції, Бельгії, Норвегії та Швейцарії. Вони створюються на основі цивільного законодавства і внесені до спеціальних реєстрів [2].

Варто розглядати торгово-промислові палати та бізнес-асоціації не тільки як представників інтересів приватних організацій, а й як каталізаторів економічного та ділового розвитку в різних країнах. Організаційні форми торгових палат у різних країнах відрізняються.

Можна виділити три різних режими управління торговими палатами у світі: керований урядом режим, ринковий режим і співпраця з режимом уряду. Торгово-промислові палати, які підпорядковуються уряду (Німеччина – представник), створюються на основі керівництва та фінансування уряду. Членство є обов'язковим у цій моделі. Джерело доходу, головним чином, – державне фінансування за винятком членських внесків та платних послуг. Державний контроль над торговими палатами в країнах, що діють у рамках англо-американської правової системи (ринкової), досить послаблений. Палата фінансується за рахунок членських внесків та платних послуг. Палати, побудовані за співпрацею з державним режимом, дуже різні. Ці палати мають автономію для вирішення внутрішніх справ під керівництвом держави. Деякі із цих торгових палат приймають обов'язкову систему членства, фінансуються з членства та платних послуг плюс певне державне фінансування [4].

Що стосується торгово-промислових палат, які очолюють уряд, то вони створюються на основі керівництва та фінансування уряду. Членство є обов'язковим у цій моделі. Джерело доходу – це переважно державне фінансування за винятком членських внесків та платних послуг [3].

Отже, організаційні форми торгових палат у різних країнах відрізняються. Торгово-промислові палати, які підпорядковуються уряду, створюються на основі керівництва та фінансування уряду. Палати, побудовані за співпрацею з державним режимом, взагалі дуже різні. Ці палати мають автономію для вирішення справ під керівництвом держави. Тим не менш, варто розглядати торгово-промислові палати та бізнес асоціації не тільки як представників інтересів приватних організацій, а й як каталізаторів економічного та ділового розвитку в різних країнах, отже управління ними повинно бути добре продуманим, та бути реалізованим належним чином.

Список літератури

1. Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі. URL: https://pidruchniki.com/1203110263822/tovarovnavstvo/rol_funktsiyi_torgovo-promislovih_palat_formuvanni_mizhnarodnoyi_torgivli.
2. Вдовічена О. Г., Вдовічен А. А. Потенціал виставково-ярмаркової діяльності у подоланні регіональних диспропорцій: монографія.. Чернівці: Чернів. торг.-ек. Ін.-т КНТЕУ. 288 с.
3. Особливості функціонування ТПП. URL: <http://polka-knig.com.ua>.
4. Домінанти розвитку торгово-промислових палат у світі. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/17_ukr/2.pdf.

СЕКЦІЯ 5 ||| **ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ**
SECTION 5 ||| **ECONOMICS AND MANAGEMENT OF THE NATIONAL ECONOMY**

УДК 330.1

Бойко М. Р.

студент 1 курсу магістратури
спеціальності менеджменту,

Національний університет «Львівська політехніка»

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА КАПІТАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Надзвичайно актуальним постає пріоритетне завдання формування інноваційної моделі розвитку економіки України на основі ефективного використання інтелектуального капіталу.

Визначальним ресурсом інноваційної модернізації є людина, її освіченість, інтелект, професійний досвід, здібності, навички, кваліфікація, здатність до креативної діяльності та підвищення продуктивності праці за рахунок використання інтелектуального потенціалу.

Як визначального чинника економічного зростання та конкурентоспроможності держави суспільно важливе значення має інтелектуальний капітал.

Інтелектуальний капітал як відкрита економічна система, якою можна та потрібно управляти, використовуючи методи і принципи державного управління, враховуючи ринкові механізми саморегулювання та інструментарій управління в умовах інформаційної економіки.

Інтелектуальний капітал-це інформація й знання, які відіграють роль «колективного мозку», що акумулює наукові й повсякденні знання працівників, інтелектуальну власність і накопичений досвід, спілкування й організаційну структуру, інформаційні мережі та імідж підприємства.

Інтелектуальний капітал підприємства-сукупність інтелектуальних ресурсів (матеріальних і нематеріальних) і здатностей до їх реалізації, що визначають спроможність підприємства розвиватися на основі інформації і знань.

Інтелектуальна капіталізація як процес створення доданої вартості у всіх сферах та на всіх рівнях національної економіки за певний проміжок часу з використанням складових частин інтелектуального капіталу, серед яких визначальними є людський, організаційний, соціальний та інформаційний капітал. У компонентній структурі інтелектуальної капіталізації економіки надзвичайно важливу роль відіграє людський капітал, без якого не можливий подальший розвиток усіх інших складових.

Сьогодні стратегія держави повинна ґрунтуватися на прямому взаємозв'язку показників економічного стану та рівня добробуту населення, відповідно збільшення рівнів показників людського капіталу як основного ресурсу інтелектуального розвитку суспільства. Для досягнення успіху потрібно продовжувати проводити реформи у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, а також створювати ефективну систему розробки та реалізації соціальної політики.

Світова економіка вимагає соціальних, політичних і технологічних змін на основі науки, постійних інновацій, нових ідей, які базуються на знаннях та інформаційних технологіях, тобто на інтелекті, що не вимагає великих капіталовкладень.

У державній політиці України на сучасному етапі стратегічними пріоритетами обрано формування економіки знань, побудова інноваційної моделі розвитку та інтеграція у європейський економічний простір. Тому сьогодні розвиток України обумовлений трансформацією її економіки в контексті інтелектуальної капіталізації, як процесу створення, розподілу, споживання та нагромадження доданої вартості на всіх рівнях та у всіх її сферах при забезпеченні соціальної справедливості та економічної безпеки з використанням різних форм капіталу, серед яких інтелектуальний є визначальним.

Створення вітчизняними підприємствами конкурентних переваг як на українському, так і на закордонному ринках, можливе лише за умови ефективного використання

інтелектуальних ресурсів, впровадження новітніх наукомістких технологій, розробки якісно нової продукції, створення інновацій.

Нова парадигма управління процесами інтелектуальної капіталізації економіки має недостатньо розвинену теоретико-методичну базу, що зумовлює актуальність дослідження інтелектуальної капіталізації економіки України.

Необхідна консолідована професійна політика держави в частині розвитку інформаційної інфраструктури, тому важливим етапом повинна стати адміністративна реформа з консолідації системи управління інформаційно-комунікаційними технологіями [4].

На думку С. М. Гинди із якою я погоджуюся, що для України виходом зі складної ситуації може стати ІТ-індустрія. Це як маленька копія економіки знань – в основі якої лежить нематеріальне виробництво. Драйвери зростання-знання та носії цих знань, інтелектуальний капітал. Саме за цією шкалою в найближчому майбутньому будуть оцінювати багатство країни. Продукти такої економіки стають каталізаторами позитивних змін у всіх без винятку сферах господарювання.

С. М. Гинда зазначає: «В Україні основними факторами, які сприятимуть формуванню економіки знань, є вираження твердої політичної волі; формування сприятливого інвестиційного клімату; формування системи вищої освіти, що відповідає передовим європейським та міжнародним стандартам; розвиток інфраструктури економіки знань(наукової, інформаційно-комунікаційної та інноваційної); забезпечення високого рівня заробітних плат для працівників розумової діяльності; формування потужного класу підприємців в інтелектуального містких галузях» [8, с. 55 – 56].

Суттєвими характеристиками умов капіталізації української економіки є вимушена висока відкритість в умовах глибокої структурно-технологічної неоднорідності, наявність застарілого сектора важкої індустрії, сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій і широкого кола недостатньо індустріалізованих галузей та регіонів. Капіталізація структурно відсталої та інституційно незавершеної економіки робить Україну відкритою для фінансових спекуляцій. Тому слід сформуванню такої ідеології капіталізації економіки, яка б враховувала внутрішні резерви, потенціал, національні інтереси, умови і вимоги зовнішнього соціально-економічного та технологічного середовища [8, с. 61].

С. М. Гиндою апелюється на те, що для визначення рівня інтелектуальної капіталізації економіки України необхідно провести оцінку, використовуючи при цьому наступні методики:

1. Макроекономічні оцінки інтелектуальної капіталізації на базі аналізу основних макроекономічних показників країни.

2. Інтегральної оцінки інтелектуальної капіталізації економіки за основними її компонентами.

3. Кластеризації регіонів України, шляхом поділу усіх регіонів на три кластера: «високоінтелектуальним рівнем інтелектуального капіталу», «середньо інтелектуальним рівнем інтелектуального капіталу» та «низькоінтелектуальним рівнем інтелектуального капіталу»(за допомогою використання нейронних мереж карт Кохонена в бізнес-аналітичній платформі Deductor) [8, с. 61].

У світовій економіці ми спостерігаємо інтеграційні, глобалізаційні процеси та кризові явища, які зумовили значні зміни у розвитку світового господарства та в економічному устрої багатьох країн. Розвиток нової господарської парадигми світу помічаємо і в економіці України. Вітчизняна промисловість повинна враховувати зовнішні обмеження та ризики, оскільки для кожної країни характерний певний стан і науково-технічний рівень промислового виробництва загрожує борговій безпеці України та її економіці [5; 6; 7].

На наш погляд, не професійність більшість посадових(службових) осіб при різних гілках законодавчої, судової та виконавчої влади, політичні зміни, війна на Сході України, корупція стримують розвиток соціально-економічної системи, інтелектуальної капіталізації економіки країни, що спричинило скорочення обсягів виробництва, призупинення реалізації інвестиційних проектів, зубожіння українського народу, наростання кризових явищ у соціальній сфері.

Враховуючи вище викладене, насилаючись на вітчизняний і зарубіжний досвід зростання виробництва спонукає до підвищення національної економіки та оптимізує її розвиток, в основному, за рахунок підвищення якості інтелектуального капіталу, інновацій та інвестицій. Слід зазначити, що завдяки тільки економічного розвитку і справедливого розподілу ресурсів зможе найбільше сприяти підвищенню місця країни у рейтингу людського розвитку.

Список літератури

1. Вікіпедія. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki>.
2. Гинда С. М. Економіка знань-парадигма інтелектуальної капіталізації економіки. *Proceedings of II International scientific conference «World Science in 2017: Results»*. Morrisville, Lulu Press., 2017. С. 47 – 50.
3. Гинда С. М. Інтелектуальна капіталізація економіки: нові підходи до визначення. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2016. Вип. 53. С. 72 – 79.
4. Мініч О. Економіка знань: якою має бути стратегія розвитку країни. URL: <http://forbes.net.ua/ua/ekonomika-znan-yakoju-mae-but-strategiya-rozvitku-krayini>.
5. Гинда С. М., Висоцька І. Б. Заходи підвищення рівня боргової безпеки України. *Соціально-економічний розвиток і безпека країни: філософія, стратегія і тактика: тези доповідей VII науково-практичної конференції* (м. Львів, 15 березня 2012 р.). Львів: СП ДФО Марусич М. М., 2012. С. 205 – 207.
6. Гинда С. М., Леськів Г. З. Роль економічної безпеки суб'єктів господарювання в Україні. *Соціально-економічний розвиток і безпека країни: філософія, стратегія, тактика: тези доповідей VIII міжвузівської студентської науково-практичної конференції* (м. Львів, 14 березня 2013 р.). Львів: ЛігаПрес, 2013. С. 124 – 126.
7. Гинда С. М., Столяренко О. О. Сутність, особливості та загрози борговій безпеці України. *Соціально-економічний розвиток і безпека країни: філософія, стратегія, тактика: матеріали IX міжвузівської студентської науково-практичної конференції* (м. Львів, 20.03.2014 р.). Львів: Ліга-Прес, 2014. С. 171 – 173.
8. Гинди С. М. Управління процесами інтелектуальної капіталізації економіки України: дис...канд. екон. наук:08.00.03 / Гинда Стефанія Миколаївна; Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет ім. Івана Франка; наук. кер. Приймак В. І. Львів, 2018. 218 с.

УДК 336.2

Волошко К. В.

студентка гр. ФК-15-1,

Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник:

Ковіня М. М.

к. е. н, доцент кафедри державних,

місцевих та корпоративних фінансів,

Університет митної справи та фінансів

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО СКОРОЧЕННЯ

В сучасних умовах загострення фінансово-економічної кризи та рецесії вітчизняної економіки питання державних запозичень та ефективного управління державним боргом стає на одне з перших місць. На сьогодні в Україні дефіцит державного бюджету, залучення та використання позик для його покриття призвели до значного зростання державного боргу. Великі розміри внутрішнього і зовнішнього боргу, а також, відповідно, зростання витрат на його обслуговування, обумовлюють необхідність вирішення проблеми державного боргу та пошуку шляхів удосконалення механізму управління ним, що визначає актуальність дослідження даної теми.

Державний борг є сукупністю усіх боргових зобов'язань держави перед своїми кредиторами. У Бюджетному кодексі ст. 2 державний борг трактується як загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [1].

Існують такі причини виникнення державного боргу [2]:

1. Дефіцит державного бюджету – перевищення видатків держави над надходженнями коштів у державну казну.

2. Дефіцит платіжного балансу – перевищення імпорту над експортом.
3. Зменшення податкового навантаження для громадян та юридичних осіб: при цьому не відбувається скорочення видатків з державної казни. Таке явище називають дискреційною фіскальною, або бюджетно-податковою політикою.
4. Різке зменшення податкових надходжень: при цьому збільшення витрат у допомозі виплат по безробіттю, збільшення соціальних виплат. Такі процеси є недопустимими під час економічної кризи.
5. Взяття траншу з метою підтримки економіки країни.
6. Воєнний стан, що супроводжується милітаризацією – дії державних органів у сфері економіки, політики та соціуму, спрямовані на нарощування військової потужності держави.

Структурно державний борг країни поділяється на дві частини: внутрішній та зовнішній.

Внутрішній державний борг – це заборгованість перед вітчизняними кредиторами: юридичними та фізичними особами; комерційними банками; органами управління та ін., а також за позиками, здійсненими за безумовної гарантії уряду для забезпечення фінансування загальнодержавних потреб.

Зовнішній державний борг – це заборгованість держави іноземним кредиторам, тобто громадянам та організаціям інших країн за позиками наданими: міжнародними фінансовими організаціями; іноземними державами; банками та юридичними особами; інша заборгованість.

Залежно від отримувача кредитних ресурсів державний борг може бути прямий та гарантований. Прямий державний борг – це борг, що відображає обсяги позичених ресурсів, які надійшли у розпорядження уряду країни. Гарантований державою борг – загальна сума боргових зобов'язань суб'єктів господарювання – резидентів України щодо повернення отриманих та непогашених станом на звітну дату кредитів (позик), виконання яких забезпечено державними гарантіями [3].

Сучасна економічна ситуація в Україні демонструє, що одним із найвпливовіших чинників, який відчутно гальмує розвиток країни, є зростання до загрозливих параметрів боргового навантаження, надмірне залучення коштів на недостатньо вигідних умовах поряд із нераціональністю їх використання, що перешкоджає довгостроковому економічному зростанню. Тому, постає питання про дослідження обсягів, динаміки та структури державного та гарантованого державою боргу. Даний аналіз за 2016 – 2018 рр. поданий у табл. 1.

Таблиця 1

Склад, динаміка та структура державного та гарантованого державою боргу у 2016 – 2018 рр., млрд. грн

Найменування	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення 2018 р. від		Темп приросту 2018 р. до, %	
				2016	2017	2016	2017
Загальна сума державного та гарантованого державою боргу, у т.ч.:	1929,8	2141,7	2168,6	238,8	26,9	12,4	1,3
Державний борг	1650,8	1833,7	1860,5	209,7	26,8	12,7	1,5
У % до загальної суми боргу	85,5	85,6	85,8	0,3	0,2	-	-
Гарантований державою борг	279,0	308,0	308,1	29,1	0,1	10,4	0,0
У % до загальної суми боргу	14,5	14,4	14,2	-0,3	-0,2	-	-

Джерело: розроблено автором на основі [4]

Дані, що наведені у табл. 1, свідчать про стійке зростання державного та гарантованого державою боргу протягом досліджуваних років. Так, за 2016 – 2018 рр. обсяг заборгованості збільшився на 238,8 млрд.грн або 12,4 %, при цьому, відмітимо сповільнення темпів росту боргу у 2017 – 2018 рр. – за ці роки він збільшився лише на 1,3% або 26,9 млрд. грн.

Загальна величина державного та гарантованого державою боргу України на кінець 2018 р. становила 2168,6 млрд. грн, у тому числі державний борг склав 1860,5 млрд. грн (за досліджувані роки збільшився на 209,7 млрд. грн або 12,7 %), а гарантований державою борг – 308,1 млрд. грн (за досліджувані роки збільшився на 29,1 млрд. грн або 10,4 %).

Отже, державний борг – це загальнотеоретична, фундаментальна, державотворча дефініція. За допомогою державного боргу здійснюється обрана економічна стратегія країни, залучаються кошти для вирішення важливих економічних питань (в умовах хронічного дефіциту державного бюджету виникає боргова циклічність: бюджетний дефіцит – державні запозичення – державний борг – платежі за боргом – бюджетний дефіцит; також нові запозичення слугують ресурсами для погашення кредитів, за якими настав строк погашення). Негативна сторона державного боргу полягає в тому, що значна величина цього показника збільшує витрати на обслуговування державного боргу, виникає загроза економічній безпеці держави та знижується фінансова стійкість.

Список літератури

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 25.04.2019).
2. Лось В. В., Усик В. І. Детермінанти вразливості боргової безпеки України. *Стратегія економічного розвитку України*. 2015. № 36. С. 156 – 163.
3. Фінанси: навч. посіб. / Крутова А. С., Близнюк О. П., Лачкова Л. І. [та ін.]. Харків: Видавництво «Лідер», 2013. 560 с.
4. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua.

УДК 336.02 (477)(043.2)

Желез В. М.

студентка,

Національний авіаційний університет,

Задерака Н. М.

старший викладач кафедри обліку та аудиту,

Національний авіаційний університет

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Боргова політика – це сукупність певних інструментів та регуляторів, які обслуговують зовнішній борг країни, тобто виконують операції щодо формування, розподілу та погашення боргових зобов'язань. Варто зауважити, що боргові відносини часто мають ряд проблем, основною з яких є недостатня кількість грошових коштів, необхідних для повного або часткового погашення боргу. Стикаючись із такою ситуацією, уряд держави-боржника, звичайно ж, шукає шляхи виведення країни з так званої боргової кризи.

Українська економіка останнім часом все більше і більше страждає від збільшення зовнішнього державного боргу, адже немає можливості виділяти грошові кошти на поступове його погашення. Аналізуючи боргову політику України, слід зазначити, що станом на липень 2018 року зовнішній державний борг України склав 749 560 млн. грн., що значно перевищує допустимі межі зовнішнього боргу – 60 % від ВВП країни [2]. Видатки, що використовуються на погашення боргу, становлять приблизну суму видатків, які витрачаються на освіту, охорону здоров'я, науку та соціальний захист разом узяті. Зрозуміло, що такий розмір боргу неможливо сплатити у визначені терміни. Тому на міжнародному законодавчому рівні були розроблені методи погашення зовнішнього державного боргу країною-боржником.

Наведемо деякі з найбільш відомих методів погашення зовнішнього державного боргу [1]:

1. Реструктуризація боргу, тобто перегляд умов погашення боргу з огляду на те, що держава не має змоги сплатити боргові зобов'язання традиційним методом. Існують декілька способів реструктуризації боргу:

– Debtsecurity – полягає в трансформації наявної державної заборгованості у цінні папери – довгострокові державні облігації;

– Debt-for-equity swap – це процес обміну державної заборгованості на акції, які існують в межах державної програми приватизації;

– Securitization – таке явище, коли відбувається випуск позичальником нових боргових цінних паперів, виручка від реалізації яких йде на погашення боргу або ж мають можливість обмінюватися на поточні боргові зобов'язання;

– Debtcommodityswap – погашення боргу відбувається завдяки отриманню кредиторами права на реалізацію вітчизняної продукції, частина виручки від реалізації якої відходить до країни-боржника, а інша - до кредитора для погашення боргу;

– Debt-for-local currencyswap – це спосіб, який полягає в випуску центральним банком облігацій з номіналом у національній валюті і обмін цих облігацій на зовнішні боргові зобов'язання;

– Debt-for-development swap – цей метод полягає у наданні країні-кредитору допомоги у розвитку екологічних, матеріально-технічних та інших галузей економіки, що допомагає державі швидше погасити борг;

– Debtbuyback – це процес викупу боргових зобов'язань держави з дисконтом на іноземну валюту;

– Списання зовнішнього боргу – схема полягає в безоплатному списанню боргу країною-кредитором з різних причин.

2. Конверсія – це зміна дохідності за кредитами, якщо країна-боржник знаходиться у скрутному фінансовому становищі.

3. Уніфікація – об'єднання кількох кредитів в один для більш простого обслуговування боргу.

4. Новація – домовленість між кредитором і боржником про зміни в умовах надання та погашення кредиту.

5. Консолідація – процес переоформлення кредиту на новий за тими ж умовами з метою продовження строку отримання та погашення боргу.

6. Пролонгація – це перенесення термінів виплати боргових зобов'язань.

Отже, існує досить багато схем та методів погашення зовнішньої державної заборгованості за допомогою боргових цінних паперів та інших інструментів регулювання економіки. В українській економіці найчастіше використовується метод новації, пролонгації та списання державного боргу, адже саме Україна є досить перспективною державою в баченні Європейського союзу. Саме тому міжнародні фінансові інституції допомагають економіці країни розвиватися і набирати більших обертів.

Список літератури

1. Офіційний сайт Світового банку в Україні URL: <https://www.worldbank.org>.
2. Офіційний сайт НБУ URL: <https://www.bank.gov.ua>.

УДК 330.3

Коляда С. П.

к. е. н.,

Університет митної справи та фінансів,

Новік К. В.

студент,

Університет митної справи та фінансів

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЄЮ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах ринкових відносин актуальним є питання максимальної ефективності використання людських ресурсів на підприємствах. В основі цього є мотивування працівників до ефективної праці з метою досягнення цілей працівників та компанії.

Безумовно, ключовим елементом успішного розвитку підприємства є інноваційна складова, тобто своєчасність та новизна застосування досягнень науки та техніки, креативного менеджменту та стимулювання персоналу. Використання у виробничому процесі здобутків науково-технічного прогресу дає змогу покращити результати діяльності підприємств, стає підґрунтям для зростання продуктивності праці.

Для більшості підприємств основним видом мотивації є матеріальна складова, тобто заохочення до продуктивної роботи шляхом підвищення розміру заробітної плати, застосуванням доплат і надбавок, надання додаткових днів відпустки та інші. Такі мотиваційні аспекти дають змогу здійснювати пошук кандидатів на вакантні посади, утримувати власний персонал та стимулювати його до ефективної роботи. Проте, матеріальні стимули мають непостійний характер, викликають звикання у працівників до постійного підвищення розміру заробітної плати та сприйняття «як належного» періодичного збільшення.

Розробляючи інноваційну стратегію розвитку, основний акцент повинен бути наданий саме нематеріальній мотивації, тобто стимулюванню працівників шляхом задоволення психологічних та соціальних потреб. В умовах економічної кризи для робітників особливо важливим є питання стабільності, перспективи та можливості розвитку в межах підприємства, що спонукає їх до досягнення високих результатів у довгостроковому періоді роботи та реалізації власного трудового потенціалу.

На нашу думку, інноваційний підхід до мотивації персоналу в сучасних умовах повинен включати наступні нематеріальні складові (табл. 1).

Таблиця 1

Методи мотивації персоналу сучасного підприємства

Назва методу	Суть
Планування кар'єри	визначення перспективи зростання по службових сходах, що індивідуально для кожного працівника, тобто створення внутрішнього резерву кадрів, за допомогою проведення анкетувань та співбесід з працівниками
Високий рівень умов праці	створення належних умов праці та відпочинку персоналу, що містить забезпечення засобами індивідуального захисту, підтримання комфорту на робочому місці, проведення корпоративних заходів
Створення сприятливого соціально-психологічного клімату	запровадження практики психологічного регулювання конфліктів, адаптації новоприйнятих працівників в колективі
Розвиток персоналу	підвищення кваліфікації кадрів, професійні навчання та семінари, які сприяють розвитку трудового потенціалу працівників

Джерело: власна розробка

Ефективним методом мотивації персоналу також є креативний менеджмент. Креативний менеджмент має забезпечити мінімальні витрати на створення основи інтелектуального капіталу та максимальні потенційні доходи в майбутньому. Основні цілі креативного менеджменту: 1) дати людині знання; 2) забезпечити інформацією; 3) спонукати людину до творчої діяльності; 4) забезпечити її права на результати своєї творчої (інтелектуальної) праці; 5) забезпечити права та інтереси організації (економічної системи), яка надала людині знання, інформацію, умови для творчої діяльності, правову охорону результатів творчої праці [1].

За дослідженням Kelly Services – міжнародної компанії з надання рішень в області аутсорсінгу та управління персоналом – спостерігається тенденція до зміни тих факторів, які мотивують персонал найбільше (табл. 2).

Таблиця 2

Фактори, які мотивують до роботи, за даними дослідження Kelly Services, 2018 р., %

Фактор	2017 рік	2018 рік
1	2	3
Рівень оплати праці та соц. пакет	72	68
Комфортна атмосфера	35	39

Продовж. табл. 2

1	2	3
Офіційне оформлення	34	36 ↑
Можливість кар'єрного росту	34	35 ↑
Масштабні та цікаві завдання	32	28
Репутація компанії	19	18
Професіоналізм колег	16	14
Можливість навчання	15	13
Гнучкий графік	14	12
Закордонні проекти	13	11
Зручне розташування офісу	8	10

Джерело: [2]

Так, якщо у 2017 р. 72 % опитуваних вважали найважливішим фактором мотивації рівень оплати праці та соціальне забезпечення, то у 2018 р. цей показник знизився склав 68 %. Натомість комфортна робоча атмосфера, як важливий фактор плідної і мотивованої роботи, покращила свої позиції на 4 %. Це свідчить про те, що свідоме суспільство прагне не лише до гідного фінансового забезпечення, але й до здорової робочої атмосфери, яка сприятиме налаштуванню продуктивного робочого процесу. Крім того, за даними цього дослідження був сформований перелік опцій соціального пакета, який позитивно впливає на мотивацію співробітників (рис. 1).

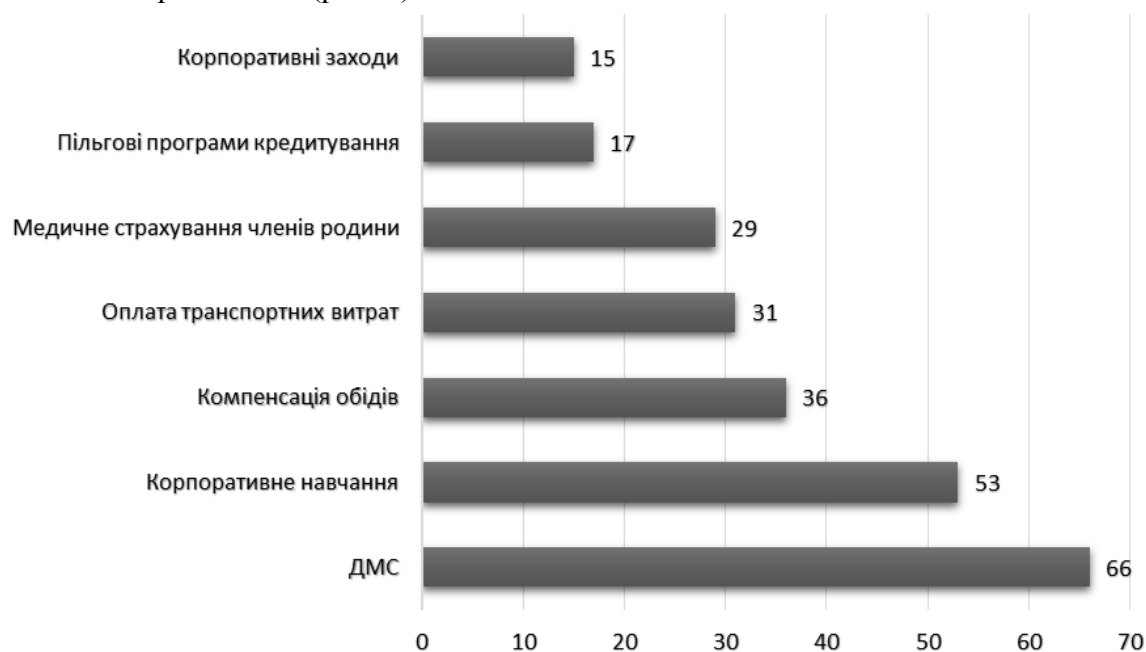

Рис. 1. Заходи, які мотивують персонал, за дослідженням Kelly Services 2018 р., %

Джерело: [2]

Варто зазначити, що українські компанії активно користуються системою мотивації персоналу. Наприклад, невелика ІТ-компанія Golden Horizon Ltd вже тривалий час використовує наступні заходи мотивації робітників:

1. Корпоративне навчання. Оскільки компанія активно співпрацює зі закордонними партнерами, важливим є знання англійської мови. З огляду на це, керівництвом було прийнято рішення найняти нейтів спікера, який 1 – 2 рази на тиждень проводить заняття із колективом, аби покращити рівень володіння мовою.

2. Компенсація обідів. Оскільки офіс компанії знаходиться досить далеко від місць харчування, а обідній час обмежений, керівництвом було прийнято рішення замовляти обіди для всього колективу коштом компанії.

3. Корпоративні заходи. Двічі на рік керівництвом організуються корпоративні заходи відпочинку, які оплачує компанія. Крім того члени команди та безпосередньо керівник беруть активну участь у таких спортивних заходах, як Race Nation та марафони забігу від Інтерпайп. Це дає змогу познайомитися ближче керівництву із співробітниками, зміцнити командний дух тощо.

З огляду на вищезазначене слід також звернути на увагу на те, що в компанії Golden Horizon Ltd мінімальний рівень звільнень: за останні 2 роки звільнилося лише 3 робітники через переїзд за кордон.

Таким чином, інноваційний підхід до мотивації персоналу включає себе пошук і застосування нових методів нематеріального стимулювання працівників, створення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі, індивідуальний підхід до кожного працівника, забезпечення соціальної захищеності та стабільності, що дасть змогу визначити індивідуальні перспективи розвитку та реалізації трудового потенціалу, а застосування інновацій у діяльність будь-якої організації повинне нести цілісний характер, бути поступовим та всеосяжним. Тобто, стратегічні, тактичні та оперативні цілі, які є основою управління та отримання високих економічних результатів, включатимуть у свою сутність інноваційні аспекти.

Список літератури

1. Коляда С. П. Тріади менеджменту – креативний підхід до розвитку організації. С. П. Коляда. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2017. № 1. С. 21 – 28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2017_1_5.

2. Kelly Services: мотивація персоналу URL: [https://www.kellyservices.ru/ru/siteassets/ru/workforce-trends/new-folde r/2018.pdf](https://www.kellyservices.ru/ru/siteassets/ru/workforce-trends/new-folde%20r/2018.pdf).

УДК 330:336

Кошелєв І. О.

«Фінанси і кредит», 4 курс,

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Науковий керівник:

Варналій З. С.

д. е. н., професор,

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

ПОДАТОК НА ДОДАДНУ ВАРТІСТЬ: НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ЩОДО ЇХ ВИРІШЕННЯ

Розглядаючи податок на додану вартість (далі ПДВ), який є одним з основних податкових джерел дохідної частини державного бюджету України, що забезпечує близько третини дохідних надходжень. За час існування ПДВ в українській податковій системі був сформований певний порядок його обчислення і сплати, склався механізм податкового адміністрування. Однак до сих пір багато практичних напрямків реалізації механізму обчислення і сплати ПДВ вимагають подальшого вдосконалення.

Оскільки ПДВ будувався за принципом податку з обороту, він зберіг його властивості. Перш за все, це багатоступеневість, яка пов'язана з тим, що будь-який факт купівлі-продажу є підставою для оподаткування непрямим податком. Однак якщо при податок з обороту багатоступеневість носить каскадний характер, тобто податок накопичується на всіх стадіях руху товару, ПДВ такими властивостями не володіє в результаті того, що з нарахованої суми ПДВ дозволяється відшкодувати ПДВ, сплачений на всіх попередніх стадіях руху товару. Крім того, податковою базою для розрахунку податку з обороту виступала валова вартість товарів (робіт, послуг) на кожній стадії їх руху від виробника до кінцевого споживача, тоді як при обчисленні податкової бази для обчислення ПДВ в

розрахунках приймається тільки та частина вартості товару, причому тільки «нова», що з'явилася на черговій стадії проходження товару [1].

ПДВ викликає найбільший інтерес серед податків на споживання, оскільки є нейтральним по відношенню до будь-якої країни-виробника, до виробничого циклу, до методів виробництва – при оподаткуванні імпорту та звільнення від оподаткування експорту, ПДВ не заважає конкуренції між національними та іноземними товарами. Метод вирахування ПДВ дозволяє йому залишатися завжди пропорційним вартості виробу і не залежати від числа підприємств, які брали участь його виготовленні, а за рахунок широкої бази оподаткування ПДВ дозволяє збільшувати доходи до державного бюджету. Окрім того, витрати кінцевих споживачів, а не витрати виробників оподатковувати завжди краще, так як збирання податку відразу спрощується.

Але, незважаючи на всі переваги даного податку, необхідно розглянути і його проблемні сторони, які породжують численні суперечки в законодавчих та виконавчих органах нашої влади. Найбільш важливі проблеми, пов'язані з обчисленням і сплатою податку це адміністрування та шахрайство з податком. ПДВ досить складний щодо обчислення податкової бази та застосування податкових відрахувань як для самих суб'єктів господарюючих суб'єктів, так і для контролюючих органів. Контролюючими органами з метою перевірки правильності обчислення податку створюються і вдосконалюються комп'ютерні програми для автоматичного зіставлення інформації контрагентів, що надається платниками податків; вдосконалюється електронний обмін з господарюючими суб'єктами (надання в електронній формі декларацій по ПДВ, використання електронних рахунків-фактур та ін.), внаслідок чого потрібно формування величезних баз обслуговування і зберігання даних. А це, в свою чергу, тягне за собою використання великих трудових і фінансових витрат для податкових органів. Тобто все вищевикладене вказує на проблему зростання трудомісткості і грошових витрат адміністрування ПДВ [2].

Також важливо зазначити, що в нашій країні склалася система контролю, що не забезпечує належним чином повноцінне поповнення державного бюджету, так як у платників податків існують можливості використання особливих схем ухилення від оподаткування ПДВ і його необґрунтованого відшкодування. Останнім часом різко зросла частка відшкодування ПДВ з бюджету. І нерідко суб'єктами господарювання використовуються незаконні схеми відшкодування податку або ж ухилень від його сплати [3]. Одним з нелегальних варіантів може виступати створення фірм, що виступають фіктивними покупцями чи продавцями. Часто створюється довгий ланцюжок подібних компаній, який дуже складно або навіть неможливо простежити до кінця, продаються один одному дорогі товари, фальсифікуються документи, при цьому посередницькі фірми, купуючи товар, можуть взагалі не сплачувати до бюджету ПДВ, здавати нульову звітність, а згодом на момент відшкодування податку іншою фірмою, встановиться факт ліквідації, але відмовити у відшкодуванні у податкового органу прав немає, оскільки на законодавчому рівні не передбачено відповідальності за перевірку сумнівності контрагентів. Також існують і схеми незаконного відшкодування ПДВ при експорті товарів, при яких продаж товару оформляється на вивезення в іншу країну, але по факту він залишається в країні-експортері [4].

Для подолання даних проблеми, щодо зловживань з ПДВ необхідно посилити інструменти податкового адміністрування, в тому числі посилити заходи по перевірці сумнівності компаній і покласти законодавчо відповідальність на підприємства з вибору недобросовісних контрагентів. Крім того, слід організувати злагоджену роботу по контрольним перевіркам між податковими, митними та іншими адміністративними органами. Також необхідно змінити момент виникнення податкових зобов'язань, а саме не надавати можливості використовувати попередню оплату як засіб формування податкового кредиту за схемними операціями [5]. Більш того в цілях запобігання незаконного відшкодування податку з бюджету, можна надавати відшкодування ПДВ в рахунок сплати майбутніх платежів з податку, але при цьому не повертаючи «живі» гроші на розрахункові рахунки платників податків. А для поповнення державної скарбниці рекомендується ввести прогресивну шкалу податку на доходи фізичних осіб.

Список літератури

1. Кошнірук Б. 2010. Україна і ПДВ: навіки разом? URL: www.epravda.com.ua/publications/2010/11/1/254588.
2. Чому система електронного адміністрування ПДВ дала збій на старті. 2015. URL: www.news.dtkk.ua/taxation/pdv/32982.
3. Варналій З. С., Романюк М. В. Податкова система: підручник. К.: Знання України, 2019. 567 с.
4. Южаніна Н. Як побороти фіктивний ПДВ. 2017. URL: www.buhgalter911.com/news/news-1033311.html.
5. Шемяткін О. Податок на додану вартість: що не так і що робити? 2019. URL: www.kmp.ua/uk/blog/value-added-tax-vat-what-is-wrong-and-what-is-to-be-done.

УДК 336.1

Легкоступ І. І.

к. е. н., асистент кафедри фінансів і кредиту,
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича,
Андрюк А. М.
студентка кафедри фінансів і кредиту,
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ:
ЗМІСТ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ**

В умовах слабкої економіки України, яка все ще перебуває на етапі переходу від режиму адміністративного регулювання та плановості до ринкових засад, та постійного дефіциту бюджетних коштів, необхідним стає мобілізація всіх ресурсів держави і їх результативне використання. З огляду на це, забезпечення дотримання принципу «ефективності та результативності» у сфері бюджетного фінансування набуває важливого значення.

Принцип «ефективності та результативності» передбачає, що при складанні та виконанні бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення цілей, запланованих на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки, шляхом забезпечення якісного надання послуг, гарантованих державою, Автономною Республікою Крим, місцевим самоврядування; отримання максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів [1].

Таким чином, на стадії складання чи виконання бюджету учасники бюджетного процесу, відповідальні за його складання чи виконання, повинні керуватися такими цілями:

- досягнення запланованої мети;
- досягнення максимального результату.

Для досягненні запланованої мети учасники бюджетного процесу повинні прагнути до економії бюджетних коштів, а при досягненні максимального результату (порівняно із запланованим) – мають право використати передбачені в бюджеті кошти для фінансування відповідних заходів [2, с. 84 – 85].

Економічна ефективність – це отримання максимуму можливих благ від наявних ресурсів. Для цього постійно мають зіставлятися блага та витрати, тобто обов'язковою умовою виступає раціональна поведінка, яка полягає у прагненні до досягнення максимального ефекту від фінансування при мінімальних бюджетних витратах.

Контроль за ефективним виконанням бюджетних коштів здійснюється на основі паспорту бюджетної програми – документу, що визначає суму коштів, необхідних для виконання бюджетної програми, законодавчі підстави її реалізації, мету, завдання, напрями діяльності, відповідальних виконавців, результативні показники та інші характеристики бюджетної програми.

У наказі Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм» від 17 травня 2011 року, встановлюється, що оцінка ефективності бюджетних програм здійснюється шляхом аналізу:

- відповідності бюджетної програми пріоритетам соціально-економічного розвитку країни та окремих галузей економіки (сфер діяльності, регіону);
- відповідності бюджетної програми плану діяльності головного розпорядника на плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди;
- відповідності бюджетної програми нормативно-правовим актам, на підставі яких передбачається її виконання;
- мети, завдань бюджетної програми та напрямів використання бюджетних коштів на предмет реалістичності та доцільності їх виконання у плановому бюджетному періоді, їх спрямованості на досягнення певного результату;
- результативних показників бюджетної програми, яких передбачається досягти при виконанні бюджетної програми в плановому бюджетному періоді, щодо їх відповідності меті та завданням бюджетної програми;
- фактичних результатів виконання бюджетної програми за попередні бюджетні періоди [3].

Тобто, через призму оцінку ефективності бюджетної програми відбувається і оцінка ефективності використання бюджетних коштів, залучених на її виконання.

Оцінка ефективності використання бюджетних коштів здійснюється на трьох стадіях: на стадії планування досліджуються вхідні показники програм, програмується результат; на стадії звітування – вихідні показники (продукт, результат), тобто стан досягнення тактичних цілей програми; по завершенні відповідної програми аналізується загальний ефект від виконання програми, стан досягнення стратегічних цілей.

На нашу думку, для забезпечення більш повної реалізації бюджетного принципу ефективності та результативності, слід:

1. Доповнити бюджетне законодавство України універсальними й індивідуальними критеріями та чітко визначеним механізмом оцінки ефективності використання бюджетних коштів.
2. Надати бюджетним установам більше повноважень та самостійності у використанні бюджетних коштів – можливість збереження та перенесення на наступний бюджетний період залишку невикористаних бюджетних коштів, зміна бюджетних призначень в межах загальної суми незахищених статей кошторису, розширення прав у використанні коштів загального та спеціального фонду.
3. Підвищити рівень громадського контролю за використанням бюджетних коштів, а також запровадити електронне голосування громадян щодо доцільності та напрямів фінансування окремих статей місцевого бюджету.

Ефективність використання бюджетних коштів слід, на наш погляд, розглядати в кількох аспектах. По-перше, з точки зору ефективності бюджетної політики. Ефективність і результативність бюджетної політики оцінюється на практиці з позиції ефективного розподілу ресурсів з урахуванням власне економічної ефективності; політичних пріоритетів уряду; ефективної діяльності органів державної влади з досягнення намічених результатів і використання механізмів, що забезпечують відповідальність за результати діяльності. По-друге, з точки зору ефективності рішень і заходів з подальшого вдосконалення формування й використання бюджетних коштів, спрямованих на підвищення якості послуг, що надаються населенню органами державної влади і місцевого самоврядування. По-третє, з точки зору ефективності фінансового менеджменту в бюджетній сфері. По-четверте, з точки зору ефективності використання бюджетних коштів як таких.

У світлі сучасних викликів і вимог необхідно прийняти науково обгрунтовану концепцію бюджетної політики у сфері видатків, передбачити нову роль бюджетних коштів у модернізації економіки країни, перехід на новий рівень стандартів у соціальній, гуманітарній, екологічній політиці. Дотримання принципів доцільності, законності та ефективності при розподілі та використанні бюджетних коштів є тим чинником, який сприятиме їх направленню на реалізацію ключових національних пріоритетів, стимулюватиме вдосконалення структури відносин у сфері витрачання бюджетних коштів і досягнення стратегічної мети під час реалізації кожної бюджетної програми.

Список літератури

1. Бюджетний кодекс України від 07.10.2010 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / Антипов В. І. та ін.; за ред. Ф. О. Ярошенка. К.: УДУФМТ: Зовнішня торгівля, 2010. 591 с.
3. Наказ Міністерства фінансів України від 17 травня 2011 року № 608 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0608201-11>.

УДК 339.54

Мірясов Ю. А.

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна,
Яхно Б. П.
аспірант,
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна

ЕКОНОМІЧНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Прийнятою Верховною Радою УРСР 1990 р. декларацією про державний суверенітет України, відзначається, що складовою суверенітету є економічна самостійність країни, тобто властиве їй право самостійно визначати свій економічний статус і закріплювати його у відповідних законах. Виходячи з цього, поняття економічної самостійності, економічного статусу та власності народу на матеріальні й духовні ресурси країни можна розглядати як виключні характеристики економічного суверенітету. С. Мочерний розглядає економічний суверенітет «... як можливість розширеного відтворення національної економічної системи і передусім прогресу продуктивних сил в інтересах людини, своєчасної адаптації до можливих несприятливих внутрішніх і зовнішніх умов, особливо до умов глобалізації» [1, с. 8].

Суверенітет, на думку Гаврилюка О., полягає у верховенстві держави на своїй території і незалежності в міжнародних відносинах. Економічний суверенітет при цьому є одним з основних принципів міжнародного права, що означає самостійність держави у здійсненні суверенних економічних прерогатив у відносинах з іншими учасниками глобального господарства [2, с. 113].

За останні десятиліття трактування суверенітету зазнало значних змін через поширення інтеграції та глобалізації, розширення зон вільної торгівлі, об'єднання країн у різні угруповання з неоднаковим статусом, а також завдяки діяльності міжнародних інституцій. Ці наднаціональні структури, створені на території розвинених країн, фінансуються переважно ними і враховують у своїй діяльності передусім їхні інтереси.

Діяльність багатьох міжнародних організацій базується на використанні універсальних правил і норм економічного регулювання, що призводить до уніфікації національних економічних політик та зменшення можливостей урахування національних економічних інтересів. Зокрема, це стосується вимоги гармонізації національного законодавства з правилами Світової організації торгівлі, що є обов'язковою умовою приєднання країн до цієї організації.

СОТ базується на принципах лібералізації торгівлі, режиму найбільшого сприяння та національного режиму, які нерідко суперечать національним диференційованим правилам захисту внутрішнього ринку й оподаткування, що звужує можливості національних урядів у сфері регулювання розвитку економіки, особливо у країнах із перехідною економікою. Україною була реалізована вимога щодо зниження митного захисту внутрішнього ринку у процесі підготовки до вступу в СОТ, а також встановлено критично низькі рівні підтримки сільськогосподарського виробництва.

Співпраця з Міжнародним валютним фондом також побудована на втручанні у внутрішню політику національних урядів, оскільки його вимоги стосуються не лише показників монетарної і податкової політики, а й напрямів реформування економіки, зокрема підвищення цін і тарифів. Такі вимоги, як умови отримання кредитів, виставлені, зокрема, Україні, обмежують функції Уряду питаннями макроекономічної політики та виконання зовнішніх боргових зобов'язань.

Результати дослідження свідчать, що економічний суверенітет часто потерпає від обмежувальних умов, задекларованих у міжнародних угодах. Наприклад, Кіотський договір, укладений у 1997 р. і прийнятий сотнею країн, вимагає, щоб економічно розвинені країни, що відповідають за викид в атмосферу Землі 55 % вуглекислого газу, скорочували шкідливе виробництво. Але США й Австралія блокують Кіотський протокол, вважаючи, що він спрямований на гальмування економічного зростання в країнах, які не погоджуються з його вимогами. Зокрема, ратифікація Кіотського протоколу Казахстаном означає, що країна повинна забезпечити зниження на 5,2 % упродовж десяти років обсяг викиду вуглекислого газу, який спричиняє парниковий ефект, порівняно з 1990 р. Результатом цього може бути зниження індустріального розвитку країни [3].

На нашу думку, деякою мірою обмежується економічний суверенітет країн їх участю у вільних економічних та торговельних зонах, особливо в разі неоднакового рівня їх розвитку, оскільки підвищується відкритість слабшої економіки та зменшуються можливості її захисту.

Економіка України приваблює іноземних інвесторів природно-сировинною базою, відносно дешевою робочою силою та високим рівнем підготовки спеціалістів. ТНК здатні сприяти і проводити модернізацію капіталоемних виробництв, підвищуючи їх загальний технологічний рівень, посилити конкурентні переваги на міжнародних товарних ринках. Разом з тим, транснаціоналізація національної економіки може спричинити поступову втрату державного суверенітету, права на національне багатство, перетворення країни на джерело дешевих ресурсів та робочої сили. При цьому негативних економічних наслідків, може виявитись більше, ніж переваг і не тільки для приймаючої країни, а й країни базування. Іноземні інвестори найчастіше інвестують в найперспективніші та найбільш розвинуті сектори приймаючих країн і можуть нав'язувати національним підприємствам свої потреби. Україна дозволяє іноземним інвесторам увійти в ці галузі, котрі відносяться до економічної безпеки, що, може призвести до зростання залежності економіки країни від іноземних ТНК.

Розуміння і реалізація економічного суверенітету в умовах глобальної інтеграції вимагають його якісного переосмислення в контексті сучасних геополітичних і економічних викликів. Важливим завданням для надмірно відкритих економік, до яких належить Україна, є збереження економічного суверенітету. Світова практика свідчить, що найуспішнішими в підтриманні економічного суверенітету є країни з високим рівнем конкурентоспроможності. На національну конкурентоспроможність впливають численні чинники, багатоаспектність дії яких сприятиме підвищенню конкурентоспроможності за умов здійснення ефективної макроекономічної політики.

Саме тому необхідність упровадження нової парадигми суверенної економічної політики, орієнтованої на побудову в Україні динамічної конкурентоспроможної інноваційно-орієнтованої економіки стає одним із найважливіших завдань, вирішення якого сприятиме стійкому соціально-економічному розвитку країни, забезпеченню її незалежності та економічного суверенітету.

Список літератури

1. Мочерний С. Національний та економічний суверенітет країни. *Економіка України*. 2005. № 10. С. 4 – 13.
2. Гаврилюк О. В. Глобалізація й суверенітет: економічні критерії та засоби забезпечення. *Фінанси України*. 2011. № 3. С. 112 – 115.
3. Жаліло Я. А., Покришка Д. С. Економічні засади державного суверенітету в глобалізованому світі. *Стратегічні пріоритети*. 2011. № 2. С. 73 – 83.

УДК 330.3

Панасюк І. І.

студентка,

Національний авіаційний університет,

Задерака Н. М.

старший викладач кафедри обліку та аудиту,

Національний авіаційний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Україна – країна з перехідною економікою, яка розвивається надзвичайно повільно. Розглянемо наявні проблеми за розподілом на сектори.

Банківський сектор у 2018 році отримав рекордний чистий прибуток – 21 млн. грн., у 2017 році – 24,4 млрд. грн. чистого збитку [1].

Успішно відбувається перехід на новий норматив ліквідності LCR (Liquidity Coverage Ratio). Це – співвідношення високоякісних ліквідних активів банку до суми, необхідної для покриття підвищеного відтоку коштів з банку протягом 30 днів. Він відображає рівень стійкості банку до короткострокових шоків ліквідності – характерного для кризових періодів явища, коли відбувається значний відтік коштів клієнтів.

Також протягом 2019 року Національний банк України (НБУ) зазначив, що представить концепцію нової структури регулятивного капіталу, а також нормативу довгострокової ліквідності NSFR, який відображає достатність у банку довгострокової ліквідності.

Наприкінці 2018 року банки продовжували активно кредитувати населення. За 2018 рік обсяг чистих гривневих кредитів фізичним особам зріс на 34 % [1]. Темпи зростання залучених банками коштів населення та бізнесу зросли на 14,8 % та 6,8 % відповідно [1]. Три чверті нових депозитів були строком до шести місяців. Зберігається значний ризик прибутковості через низьку операційну ефективність державних банків. Важливо, щоб у 2019 році було сформовано наглядові ради державних банків та покращилося їх корпоративне управління.

Податкові надходження зменшилися. Станом на 01.02.2019 р. – 39171,8 млн. грн., 01.02.2018 р. – 65786,3 млн. грн., 01.02.2017 р. – 37075,1 млн. грн. [2].

Рівень інфляції зменшується з 2015 року, у 2017 році – 113,7 %, у 2018 році – 109,8 %, станом на лютий 2019 року – 101,5 % [3].

Мінімальна зарплата зросла: у 2017 році – 3200 грн., у 2018 році – 3723 грн., у 2019 році – 4173 грн. В євровому еквіваленті 4173 грн. у 2019 році – це приблизно 122 євро. Для порівняння, у європейців цей показник становить: Польща – 503 євро, Литва – 400 євро, Чехія – 478 євро, Естонія – 500 євро, Греція – 684 євро, Словенія – 843 євро, Німеччина та Франція – 1498 євро. Як бачимо, Україна не дотягує до цих показників щонайменше в 3 рази [1].

Державний бюджет станом на січень 2019 року становив 11934,1 млн. грн., сальдо за 2018 рік – 59247,9 млн. грн., за 2017 рік – 47849,6 млн. грн. [3].

Спостерігаються: повільні темпи економічного зростання; недостатнє зростання внутрішнього виробництва; посилення інфляційного тиску; підвищена облікова ставка – 18 %; недостатній обсяг інвестування; проблеми зі своєчасним виділенням грошей фінансових організацій та інших фондів на інфраструктурні проекти; частка непрацюючих кредитів становила 52,8 % на кінець 2018 року [4]; проблеми з відшкодуванням підприємствам пільг та субсидій в житлово-комунальному господарстві.

Щодо сектору міжнародних економічних відносин, то ситуація не з найкращих. Проте простежується відносна стабільність гривні, позитивна динаміка поповнення золотовалютних резервів. НБУ намагається приваблювати інвесторів в Україну, контролювати рівень цін та турбулентність на зовнішньому ринку. Сальдо зовнішньоторговельного обороту збільшилося: у 2016 році становило – 148502 млн. грн., у 2017 році – 188519 млн. грн., у 2018 році – 306003 млн. грн. [3].

Еміграція залишається однією з основних проблем. Згідно з даними ООН, до 2050 року населення України може скоротитися на 18 % – до 36 млн. осіб. Україна під ризиком

остаточно перетворитися в країну з лівовою часткою людей похилого віку та дітей. Одна з основних причин виїзду – трудова міграція. Через низьку заробітну платню, високі податки, високі ціни на житлово-комунальні послуги багато українців не мають змоги не тільки одягтися, а й нормально прохарчувати сім'ю. Кожну хвилину в пошуках кращого життя з України виїжджає двоє людей.

За даними Державної служби статистики, населення України продовжує стрімко скорочуватися. У жовтні 2018 року чисельність населення становила 42,22 млн. осіб, ще у січні 2018 року було 42,39 млн. осіб. Смертність майже в 2 рази перевищує народжуваність. На 100 померлих українців припадає 59 новонароджених.

Також велику роль відіграє ситуація на Сході країни, де щодня помирає як мінімум двоє людей. Перепис населення не проводять через страх паніки серед населення. Від автомобільних аварій щодня помирають близько 20 осіб.

Підвищується прозорість банківської системи. Запущений онлайн-ресурс для відстеження цін, запроваджені нові розділи на e-data щодо відкритості місцевих бюджетів, поліпшений рівень сервісного обслуговування платників податків, запущена мала приватизація на ProZorro та пілотний проект з впровадження електронного чека (e-Receipt).

Список літератури

1. Електронний журнал «Головбукх». URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7409-mnmalna-zarplata-2019>.
2. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/nahodjennya-podatki-i-zboriv--obovyaz/nahodjennya-podatki-i-zboriv>.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2019>.
4. Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=88238668.

УДК 331.52

Рахматуллина А. Т.

магістр економіки и бизнеса, докторант,
Університет Международного Бизнеса (UIB)

АНАЛИЗ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ РЫНКА ТРУДА И ЗАНЯТОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Модель казахстанского рынка труда следует представить как целую комплексную систему, элементы которой на первоначальной стадии формирования характеризуются неодинаковым уровнем развития. В этой системе уже наметились два основных типа рынков труда: внешний и внутренний, которые содержат элементы американской модели межфирменного перераспределения рабочей силы, а также внутриотраслевого, внутрифирменного движения работников, характерного для японской модели. Модель рынка труда республики для становления и устойчивого развития, чтобы стать реальной, должна учитывать своеобразие и региональные особенности, новые тенденции в динамике [1, с. 7].

Детальное исследование показателей рынка труда позволяет судить об эффективности политики государства в области регулирования занятости, которое неправомерно рассматривать вне экономических процессов, являющихся объективными предпосылками для реализации возможностей, как отдельного человека, так и населения страны в целом [2, с. 15].

Итак, были проанализированы основные индикаторы рынка труда (табл. 1).

Таблица 1

Динамика основных индикаторов рынка труда

Индикаторы рынка труда	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Экономически активное население, тыс. чел.	8982,2	9049,7	8962,0	8887,6	8998,8	9027,4	9138,6
Занятое население, тыс. чел.	8507,4	8580,1	8510,1	8433,3	8553,4	8585,2	8695,0
Безработное население, тыс. чел.	474,8	469,6	460,4	454,2	445,5	442,3	443,6
Уровень безработицы, %	5,3	5,2	5,0	5,1	5,0	4,9	4,9

Источник: составлено автором на основе данных <http://www.stat.gov.kz> [3]

Согласно вышеуказанной табл. 1 можно заметить постепенное увеличение занятого населения и уменьшение безработного населения, что соответственно отразилось на показателе «уровень безработицы» (4,9 %). Как мы знаем занятое население состоит из двух частей таких как «наемные работники» и «самостоятельно занятые».

В группе «наемные работники» за период с 2012 по 2018 годы наблюдается положительная тенденция (рис. 1).

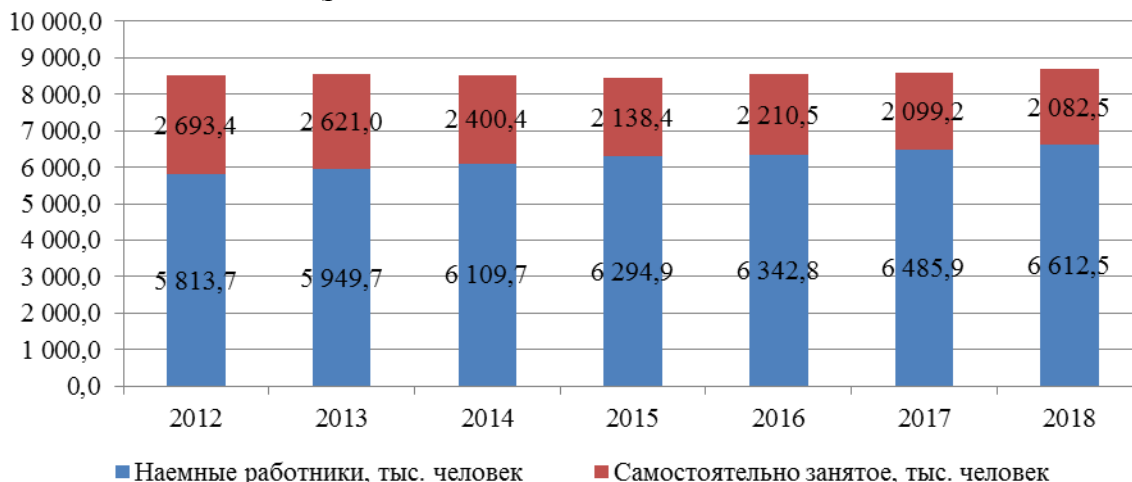

Рис. 1. Занятое население РК, в тыс. чел.

Источник: составлено автором на основе данных <http://www.stat.gov.kz> [3]

Если анализировать занятое население по отраслям, то можно обратить внимание, что люди преимущественно заняты в следующих отраслях: сельское, лесное и рыбное хозяйство, торговля, образование и промышленность. Соответственно, по отраслевым группам можно сделать вывод, что Казахстан в настоящее время является страной с ярко выраженной высокой долей занятости в сельском хозяйстве, что говорит о коренном отличии от постиндустриальных стран (рис. 2).

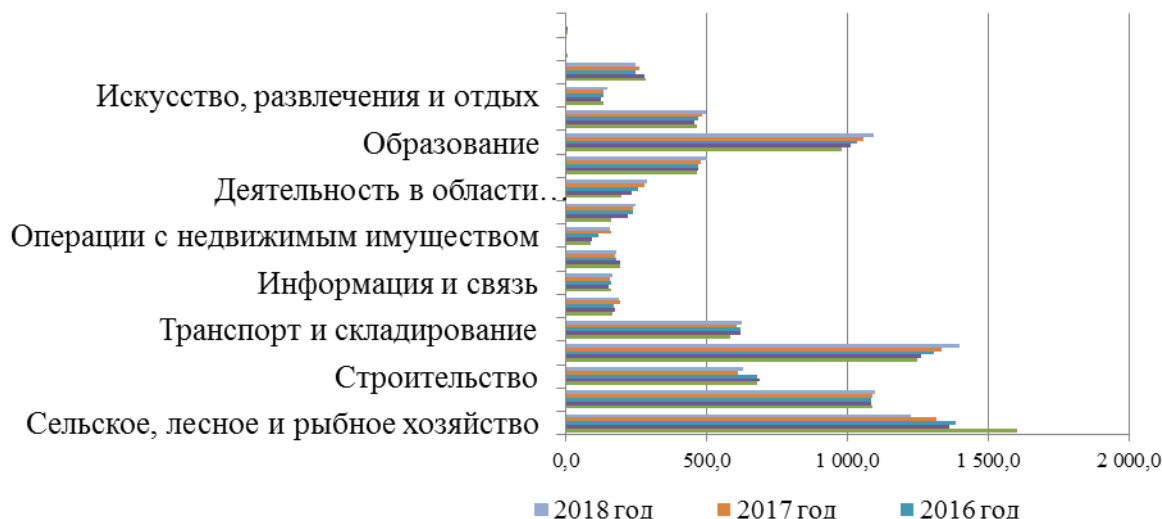

Рис. 2. Занятое население по основным видам экономической деятельности

Источник: составлено автором на основе данных <http://www.stat.gov.kz> [3]

Одновременно имеет значение тот факт, что большинство самозанятых в сельском хозяйстве могут быть признаны безработными, поскольку не обеспечивают свое домохозяйство достаточным уровнем дохода и претендуют на социальную помощь. Последнее утверждение подтверждается тем фактом, что 65 % самозанятых зарегистрировано в сельском хозяйстве, а 22 % в торговле [3].

Анализируя индикаторы рынка труда, можно сделать следующие выводы:

1. Экономически активное население постепенно растет (9 138 тыс.чел.), в связи с чем снижается уровень безработицы РК (4,9 %).

2. За период 2012 – 2018 гг. занятое население имеет положительную тенденцию, где большая часть занятости в сельском, лесном и рыбном хозяйстве.

3. Большинство самостоятельно занятого населения в сельском хозяйстве не обеспечивают доходность, в связи с чем вынуждены просить социальную помощь от государства.

Таким образом, повышение занятости населения и снижение безработицы является приоритетным направлением государственной политики занятости Казахстана, которая разрабатывается по двум основным направлениям: содействие в трудоустройстве незанятого населения и оказание помощи в профподготовке, переподготовке. В связи с продуманной эффективной политикой государства в РК наблюдаются позитивные изменения в системе занятости. Однако, сохраняются и нерешенные проблемы. Прежде всего, это дисбаланс между спросом и предложением рабочей силы на рынке труда, особенно в категории молодежи, инвалидов, а также лиц, длительное время неработающих, и предпенсионного возраста. В целях обеспечения занятости этих категорий населения необходимо разработать законодательные механизмы стимулирования работодателей по сохранению действующих и созданию новых рабочих мест.

Список литературы

1. Абаева Г.И. Государственное регулирование занятости в период становления рыночной экономики. *Транзитная экономика*. 2016. № 3. С. 7.

2. Ахатова Э.Х. Анализ современного состояния и тенденций развития трудовых ресурсов РК. *Многогранность оценки бизнеса: проблемы и перспективы в условиях формирования наукоемкой экономики*. 2014. № 2. С. 15 – 18.

3. Официальная статистическая информация Комитета по статистике РК. Основные индикаторы рынка труда Республики Казахстан. URL: http://stat.gov.kz/faces/wcnav_externalId/homeNumbersLabor?_afzLoop=8658102904433265#%40%3F_afzLoop%3D8658102904433265%26_adf.ctrl-state%3D139cv4u12q_76.

УДК 338.2

Рябуха Г. І.

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Чернігівський національний технологічний університет

ТЕНДЕНЦІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ

Тваринництво – перспективна галузь вітчизняної економіки, яка відіграє важливу роль у формуванні продовольчої безпеки країни та у сфері експорту продукції. Міністерство аграрної політики та продовольства України визначає такі стратегічні цілі розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 р.: розширення участі України у забезпеченні світового ринку продукцією сільського господарства та продовольства, збільшення обсягів експорту сільськогосподарської продукції та ін. [2].

Особливо актуальним та важливим для вітчизняної економіки є збільшення обсягів експорту, який є джерелом надходження валюти для аграрних підприємств, тому всі виробники прагнуть вийти на міжнародні ринки збуту продукції. Також співпраця із закордонними партнерами гарантує стабільність та прогнозованість діяльності суб'єктів господарювання.

Аналіз даних державної служби статистики України за 2008 – 2018рр. свідчить, що обсяг експорту не має чітко вираженої тенденції. Протягом 2009 – 2013 рр. спостерігається збільшення обсягів з 595 966,8 тис.дол.США у 2009 р. до 1 084 105,1 тис. дол. США у 2013 р. Наступні три роки із 2014 по 2016 рр. демонструють спад, і тільки останні 2017 – 2018 рр. показують позитивну динаміку із нарощування обсягів експорту на 9 % у таких кількостях: 1108757 тис. дол. США у 2017 р. та 1 211 077 тис. дол. США у 2018 р. Кількісні показники представлені на (рис. 1).

Рис. 1. Обсяг експорту та питома вага живих тварин та продуктів тваринного походження у 2008 – 2018 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [1]

В той же час аналіз динаміки питомої ваги живих тварин та продуктів тваринного походження, дає підстави стверджувати, що є загальна тенденція до збільшення, за виключенням двох спадів у 2011 р. до рівня 1,4 % та у 2016 р. – 2,1 % відповідно. У структурі експорту продукції галузі тваринництва (рис. 2) у 2018 р., найбільшу питому вагу складає м'ясо та їстівні субпродукти (53,4 %), молоко та молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед (39,7 %), живі тварини (3,8 %), риба і ракоподібні (2,1 %), інші продукти тваринного походження (1,1 %). Це пов'язано зі стрімким введенням систем контролю якості та безпечності саме на підприємствах м'ясопереробної та молокопереробної галузей.

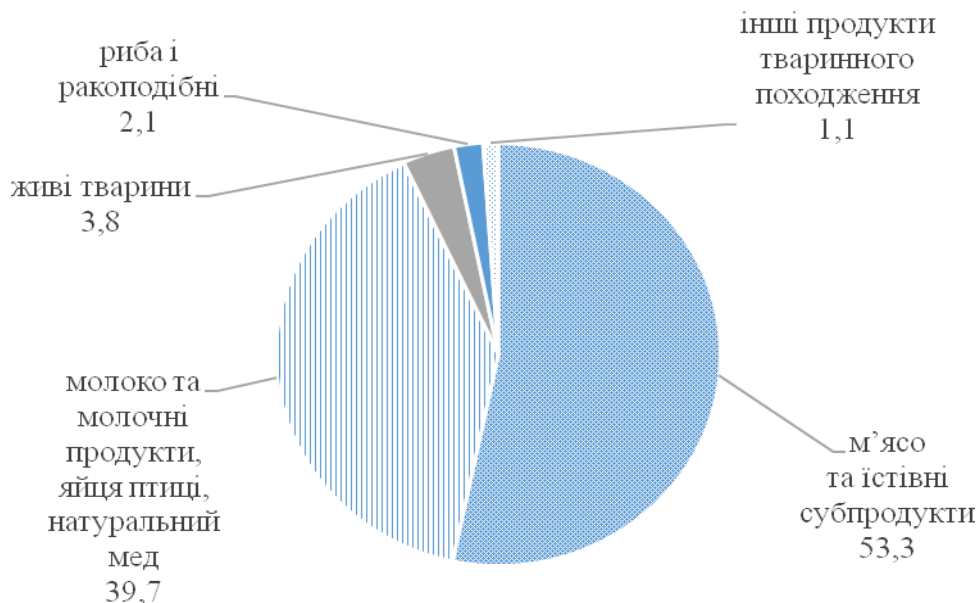

Рис. 2. Структура експорту продукції галузі тваринництва у 2018 р.

Джерело: побудовано автором на основі [1]

Серед перспектив збільшення експортного потенціалу галузі тваринництва в Україні можна виділити: зростання експорту курятини та молочних продуктів.

Отже, можна зробити висновок, що досягнення стратегічних цілей державного регулювання галузі тваринництва є пріоритетними для розвитку аграрного сектору економіки України. Аналіз сучасного стану та перспектив експортного потенціалу детермінує можливість збільшення обсягів та розширення асортименту продукції.

Список літератури

1. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Міністерство аграрної політики та продовольства України: офіційний сайт. URL: <http://www.minagro.gov.ua>.

УДК 338.242

Стрілець В. Ю.

к. е. н., доцент кафедри фінансів та банківської справи,
Полтавський університет економіки і торгівлі

ЕКСПОРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ОСНОВНІ БАР'ЄРИ НА ШЛЯХУ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ

Експертна діяльність є одним із інструментів підвищення конкурентоспроможності та розвитку суб'єктів малого бізнесу (далі СМП) в умовах євроінтеграційних процесів. Справедливим є твердження, що малий бізнес здатен поліпшити сальдо торговельного балансу країни за рахунок прибуткової зовнішньоекономічної діяльності, забезпечити додаткові надходження валютної виручки [3, с. 69]. Проте існування ряду бар'єрів та перешкод експортної діяльності ускладнюють можливість реалізації та знижують цінність цього етапу для розвитку малого підприємництва.

Слід зазначити, що як світова, так і вітчизняна практика державної підтримки малого бізнесу акцентована більше на тих суб'єктах малого підприємництва, що вже проводять експортну діяльність. Так, Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» визначено важливість «підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва, що провадять експортну діяльність» [5]. Статистика державної підтримки в країнах ЄС також свідчить про переважання фінансової допомоги експортерів у сфері малого бізнесу (рис. 1).

Проте СМП, що планують почати експортну діяльність стикаються із рядом значних бар'єрів і перешкод, пов'язаних із причинами:

- відсутності спеціалізованого персоналу для роботи з експортом;
- браком мовних навичок для роботи з іноземними країнами;

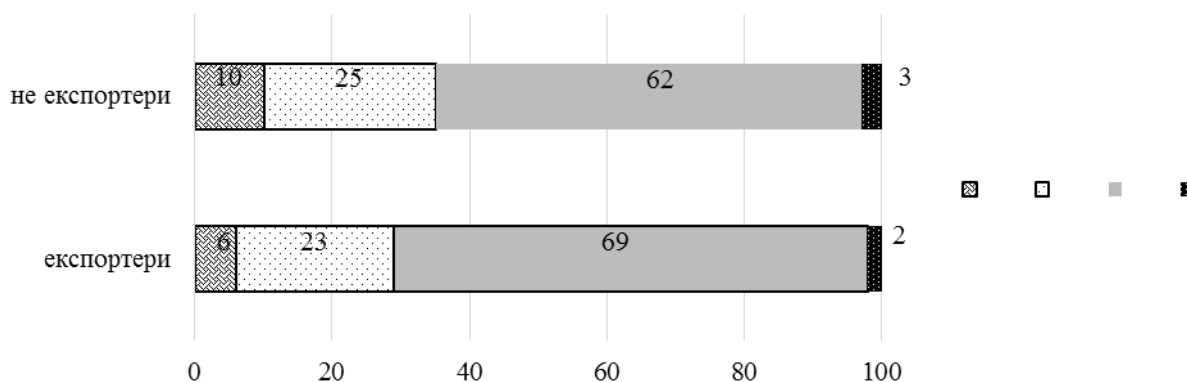

Рис. 1. Використання грантів та гарантованих державою кредитів СМП країн ЄС за характеристикою статусу експортера, % від опитуваних

Джерело: складено автором на основі [2, с. 22]

- необхідності великих інвестицій для обслуговування зовнішніх ринків;
- низької обізнаності із законами, адміністративними процедурами та правилами, яких необхідно дотримуватися на зовнішніх ринках;

- складності процедури знаходження ділових партнерів за кордоном;
- високої вартості доставки на зовнішній ринок тощо.

Крім того, негативний вплив мають і фактори зовнішнього середовища: несприятлива макроекономічна ситуація; недосконалість законодавчого регулювання діяльності суб'єктів сектору малого підприємництва; відсутність чітко сформованої державної політики у сфері підтримки малого підприємництва; брак ефективної системи захисту конкурентних засад в економічних відносинах тощо [3, с. 70].

Так, результати опитування асоціацій СМП, агентств та організацій, що сприяють експорту, щодо бар'єрів, з якими стикаються СМП дозволило виділити основні 3 напрями проблем, що перешкоджають експортній діяльності СМП:

- проблеми, пов'язані з знаннями про зовнішні ринки. Вирішення даної проблеми передбачає усвідомлення можливостей, які пропонують такі ринки та отримання детальної інформації про економічні події за межами країни та їх вплив на експортні операції СМП;

- проблеми, пов'язані з фактичними чи можливими зовнішніми бар'єрами для експорту СМП. Подолання даної групи проблем передбачає вивчення правил, яких необхідно дотримуватися на зовнішніх ринках; з'ясування особливостей іноземного оподаткування; дослідження транскордонних процедур;

- проблеми, пов'язані з внутрішніми перешкодами для МСП. До таких перешкод слід віднести низьку конкурентоспроможності продукції або послуг на зовнішніх ринках та ділову активність та відсутність інтересу до розширення [1].

В цілому, для того щоб реалізувати себе у якості експортера, суб'єкт малого бізнесу має володіти відповідними характеристиками, навичками та здібностями, а також враховувати важливість таких факторів як:

- наявність достатньої фінансової бази загалом для розвитку своєї діяльності, в тому числі, і здатності експортувати;

- загальна громадська та державна підтримка та допомога у розвитку;

- наявність програм, які допомагають СМП отримати доступ до зовнішніх ринків і знайти правильних партнерів (через інформацію, мережу тощо);

- можливість з мінімальними затратами часу та коштів знайти клієнтів по всьому світу за відносно низькою ціною та ін.

Погоджуємося з тим, що створення державними органами влади сприятливого середовища господарювання, підтримання його параметрів і корегування їх з урахуванням змін характеру відносин між суб'єктами господарювання дасть змогу суб'єктам малого підприємництва формувати власну стратегію сталого розвитку [3, с.71]. Так, важливими заходами державної підтримки СМП України мають стати: введення пільгового оподаткування прибутків для виробничих малих підприємств, які впроваджують інновації та виробляють продукцію на експорт; часткове субсидування процентної ставки по кредитах, які одержали в українських кредитних організаціях суб'єкти малого бізнесу, що виробляють продукцію на експорт; надання інформації суб'єктам малого бізнесу про стан внутрішніх та зовнішніх ринків; створення банку даних, а також маркетингових та сервісних мереж на пріоритетних зарубіжних ринках і забезпечення вільного доступу до них малого бізнесу України; розширення практики визнання українських сертифікатів за кордоном тощо [4, с. 38].

В цілому СМП України обирають не експортувати з різних причин, деякі з яких є зовнішніми для підприємства і деякі з них є внутрішніми. Слід відзначити, що окрім спільних із європейськими країнами перешкод у експортній діяльності малого бізнесу, українські СМП стикаються і із труднощами у проведенні експортних операцій, пов'язаних із трудомісткістю оформлення документів, постійною зміною вимог до оформлення, обмеженнями, пов'язаними із зміною економічних пріоритетів та корупцією. Все це підвищує ризик збитковості експортних операцій для СМП, а тому кількість бажаючих розвиватися у цьому напрямі кожного року зменшується. Проте наразі вихід суб'єктів малого підприємництва України на міжнародний експортний ринок є одним із шляхів досягнення збалансованого розвитку економіки, а тому подолання існуючих проблем та

якісна взаємодія держави та експортноорієнтованих СМП є пріоритетними напрямками подальших досліджень.

Список літератури

1. Annual Report on European SMEs 2017/2018. The 10th anniversary of the Small Business Act SME Performance Review 2017/2018. URL: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a435b6ed-e888-11e8-b690-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-80656354>.
2. Survey on the access to finance of enterprises (SAFE) Analytical Report 2018. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/32781>.
3. Матусева О. М. Проблеми розвитку експортноорієнтованого малого бізнесу України. *Сучасні питання економіки і права*. 2013. № 2. С. 69 – 74.
4. Татарінов В. С. Удосконалення економічного порядку та розвиток експортної діяльності малого бізнесу. *Економіка і регіон*. 2011. №4 (31). С. 35 – 39.
5. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 №4618-VI: станом на 22.03.2012. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.

УДК 338.2

Штець Т. Ф.

аспірант,

Львівський торговельно-економічний університет

Науковий керівник:

Васильців Т. Г.

заступник директора ЛФ НІСД, д. е. н, професор

**ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В
КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Державне регулювання процесів цифровізації економіки в розвинених країнах здійснювалося по різному, із провадженням відповідної державної політики, із застосуванням широкого кола методів, механізмів та інструментів та із врахуванням техніко-технологічних особливостей рівня розвитку національних економік, стратегічних векторів розвитку національних інноваційних систем (НІС), рівня техніко-технологічного розвитку виробничого комплексу й інфраструктури та під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, кон'юнктури ринку, тощо.

Створення інституційно-правових механізмів в кожній країні здійснюється відповідно до соціально-економічних особливостей функціонування її правової системи. Так, першою країною в якій було створено Міністерство цифрової економіки як державний інститут, що відповідає за управління процесами цифровізації країни та впроваджено широке, масштабне використання «хмарних технологій» зі створенням «Дата центів» «G. Clouds» стала Великобританія [1]. Зазначимо, що сьогодні ця країна є однією із найбільш розвинених у сфері інноваційних та інформаційних технологій країн світу. Власне, Великобританія ввела у світову наукову термінологію поняття «цифрової економіки» та значно розвинула його методологію та механізми реалізації.

Інституційно-правовий механізм державного регулювання розвитку цифрової економіки в країнах Європейського Союзу забезпечується із прийняттям та реалізацією низки законодавчих актів як на рівні ЄС так і на рівні кожної окремої країни учасниці. Так у 2010р. в Європейському Союзі була затверджена «Цифрова стратегія Європа 2020», дія якої спрямована на розвиток цифрової економіки та масове впровадження Інтернет технологій. У 2015 році в ЄС було представлено цифрову ініціативу «Цифрове перетворення промисловості» дія якої зосереджувалася на шести стратегічних напрямках: логістиці, діяльності ЗМІ, виробництві товарів широкого споживання, галузі виробництва електроенергії, автомобільній промисловості та сфері охорони здоров'я, а у 2016 – 2017 рр. було ініційовано та прийнято проекти цифровізації іще восьми галузей: хімічної промисловості, добування нафти газу та металів, авіаційній галузі, готельному бізнесі, сфері послуг, страхуванні та сфері телекомунікацій. Оцінюючи потенціал цифрової економіки та

фінансову ефективність науковці зазначають, що очікуваний дохід від цифровізації протягом наступних 10 років до 2025 р. може скласти 30 трлн. дол. США [3, с. 180]. Окрім загальної стратегії цифрового розвитку ЄС країни Європейського Союзу розробили та затвердили окремі Стратегії та програми цифрового розвитку з визначенням мети та стратегічних завдань за напрямками розвитку.

Реалізація інституційно-правового механізму державного регулювання в країнах ЄС здійснюється відповідно до прийнятої «Стратегії розбудови єдиного ринку цифрових технологій» основними засадами якої виступають створення передумов для максимально зручного доступу до цифрових товарів та послуг європейських споживачів; забезпечення інституційних умов які гарантували б рівні права для розвитку цифрових мереж та впровадження цифрових технологій для всіх учасників ринку; та максимізація засобів державного регулювання спрямованих на розвиток цифрової економіки як складової суспільно-економічного розвитку [2, с. 122].

Таким чином, із визначенням керуючого органу, з координації та регулювання процесів цифровізації економіки країн ЄС, із формулюванням концептуального бачення процесів цифровізації та із прийняттям Стратегії цифрового розвитку та відповідних проектів і програм за окремими сферами, напрямами економіки в країнах ЄС поступово створювалися інституційні та нормативно-правові засади необхідні для розбудови цифрової економіки та впровадження цифровізації всіх сфер суспільно-економічного життя, формувалися механізми та методики дослідження ефективності впровадження процесів цифровізації із точки зору досягнення головної мети зростання цифрової конкурентоспроможності європейських країн порівняно із іншими країнами світу.

Розглядаючи особливості застосування організаційного механізму державного регулювання країнами Європейського Союзу, слід зазначити що в питаннях державного регулювання розвитку цифрової економіки та цифровізації визначених сфер та галузей країни Євросоюзу стоять на позиціях максимального зменшення впливу та дії адміністративних методів та механізмів та надають перевагу економічним механізмам та методам [2, с. 28]. Таким чином, позиція країн ЄС полягає в максимальному зменшенні дозвільних бар'єрів для розвитку підприємництва та торгівлі в сфері цифровізації; стимулювання інвестиційної активності, впровадження м'якого стимулюючого регулювання в телекомунікаційні галузі, значному зменшенні торговельних обмежень та знятті внутрішніх бар'єрів і торгових обмежень між країнами ЄС та загалом створенні адміністративних умов максимального сприяння розвитку ринкових механізмів впровадження цифровізації, доступності та спрощення реєстрації бізнесу, зняття значної кількості ліцензійних та дозвільних обмежень у впровадження електронних бізнес процесів виробництва та реалізації продукції чи просування товарів та послуг засобами електронної торгівлі.

Список літератури

1. Данченко О. Україні варто взяти за озброєння довід Британії щодо впровадження цифрової економіки .URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/economy/2017-02-01/danchenko/85328>.
2. Корнєєва Ю. В. Роль держави у сприянні інвестиціям у розвиток цифрової економіки. *Економіка прогнозування*. 2018. № 1. С. 120 – 134.
3. Яненко І. Г. Цифрова трансформація промисловості України; ключові акценти. *Проблеми економіки*. 2017. № 4. С. 179 – 184.

УДК 336.7

Яценко Є. І.
студентка,

Донецький національний технічний університет

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується появою єдиного міжнародного фінансового ринку, основними інструментами якого є акції, облігації, валютні ресурси, опціони, варанти, форвардні контракти тощо. Таке розмаїття дає змогу

інвесторам ефективно формувати інвестиційний портфель у міжнародному середовищі. Це питання набуває важливого значення для інвестиційного середовища у нашій країні тому, що можливий прибуток від цього роду діяльності дає великі, потужні можливості як для персонального інвестора, так і для великих інституційних представників економічного простору, держави. Розглядаючи сутність портфельного інвестування, слід зазначити, що основне завдання портфельного менеджменту – це підтримка і покращення параметрів портфеля, передбачення змін на фондовому ринку і розробка відповідних заходів для управління портфелем.

Однією з найважливіших складових фінансового ринку України є фондовий ринок, який в свою чергу є основним індикатором стану економіки будь-якої країни та дуже гостро реагує на будь-які зміни в державі. Ефективність функціонування фондового ринку залежить перш за все від міцної інфраструктури, що створює належні умови для випуску та подальшого обігу цінних паперів. У сучасних умовах актуальним є дослідження проблеми створення та розвитку ефективно функціонуючого фондового ринку, який може забезпечити економіку країни достатньою кількістю інвестиційних ресурсів, які необхідні для стабільного розвитку економік держав.

Розвиток фондових ринків розвинених країн супроводжується підвищенням капіталізації компаній, зростанням курсової вартості їх акцій, широким розповсюдженням цінних паперів. Забезпечення захисту прав акціонерів позитивно впливає на покращення інвестиційного клімату в регіоні чи державі в цілому.

Характеризуючи загальний стан фондового ринку України, можна побачити позитивну тенденцію щодо його поступового розвитку [1, с. 307], але через нестабільну політичну ситуацію він не відповідає вимогам ні емітентів, ні інвесторів, і серед ринків, що розвиваються, є одним з найбільш слаборозвинених і в регіоні, і в світі в цілому [2, с. 42]. Для покращення ситуації на фондовому ринку як ринку фінансових інструментів портфельного інвестування в Україні доцільним є здійснити ряд заходів, а саме:

- інтеграція фондового ринку у світові фінансові ринки;
- сприяння підвищенню активності іноземних інвесторів на українському фінансовому ринку;
- розвиток фондового ринку України має бути тісно пов'язаний з розвитком інших сегментів фінансового ринку (банківського, страхового, сектору пенсійного забезпечення тощо);
- створення законодавчих умов для стимулювання IPO українських компаній на національних біржах;
- застосування широкого спектру інструментів та ефективних механізмів взаємодії учасників ринку;
- посилення вимог до інформаційної прозорості емітентів.

Подальший розвиток фондового ринку залежить від конкретних заходів держави у сфері розбудови фінансової системи. Розвиток фондового ринку виключно на основі саморегуляції ринкових відносин є неможливим. Це пояснюється тим, що ринкові відносини на нещодавно утворених ринках ще повністю не сформувалися [3, с. 15].

Таким чином, можна дійти висновку, що темпи розвитку фондового ринку, його якісні аспекти, а також розкриття його інвестиційного потенціалу залежать від конкретних заходів державної політики у сфері фінансового сектору. Вітчизняний фондовий ринок потребує стимулювання розвитку як з боку держави – через створення сприятливої нормативної бази, гарантування прав інвесторів, так і з боку безпосередніх учасників цього ринку – шляхом поліпшення рівня відкритості для потенційних інвесторів, застосування показників фондового ринку для ефективного управління інвестиціями.

Список літератури

1. Вітюк Н. Фондовий ринок України і перспективи його розвитку. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=1532>.
2. Левус Н. Перспективи розвитку фондового ринку України. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, Екф, 2015. 42 с. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=783>.
3. Улинець-Ходаківська В. Інтеграція України до єдиного ринку фінансових послуг ЄС. *Україна БізнесРевю*. 2016. № 5. С. 1.

СЕКЦІЯ 6

SECTION 6

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА
МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО
PUBLIC INTERNATIONAL LAW AND
PRIVATE INTERNATIONAL LAW

УДК 339.5

Даценко О. О.

студент VI курсу,

Київський університет права НАН України

**ЄВРОПЕЙСЬКА ЕКОНОМІЧНА КОМІСІЯ ООН ТА ЇЇ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
БЕЗПЕКИ МІЖНАРОДНИХ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ**

Європейська економічна комісія Організації Об'єднаних Націй (ЄЕК ООН) є однією з п'яти регіональних комісій ООН. Вона була заснована Економічною і Соціальною Радою ООН у 1947 р. Основною метою ЄЕК ООН є розвиток та просування пан'європейської економічної інтеграції. Такий висновок можна зробити з того, що ЄЕК ООН діє як багатогранна платформа і сприяє посиленню економічної інтеграції та співробітництва між державами-членами у сфері транспорту, розвитку торгівлі, промисловості та підприємництва, забезпечення захисту навколишнього середовища тощо.

Як зазначалося вище, ЄЕК ООН не єдина регіональна комісія ООН, окрім неї також існують: Економічна комісія для Африки, Економічна і соціальна комісія для Азії й Тихоокеанського регіону, Економічна комісія для Латинської Америки й Карибського басейну, Економічна і соціальна комісія для Західної Азії. Членами Комісії є 56 держав з різних регіонів планети, включаючи і Україну, яка, до речі є однією з держав-засновниць ЄЕК ООН. Держави-члени ЄЕК ООН здійснюють співробітництво та обмінюються досвідом з економічних та соціальних питань, проводять обговорення міжнародно-правового регулювання у сфері транспорту, розробка норм і регламентів під егідою ЄЕК ООН тощо. Більше того, будь-яка зацікавлена держава-член ООН може брати участь у роботі ЄЕК ООН. Виконавчим секретарем ЄЕК ООН з 2017 р. є О. Алгаєрова. Вищим органом ЄЕК ООН є Сесія Комісії, яка засідає 1 раз на 2 роки, починаючи з 2007 р. У період між Сесіями, ЄЕК ООН керує Виконавчий комітет, до складу якого входять представники держав-членів, а також керівництво Секретаріату Комісії. У ході сесії Комісія обирає Голову та двох заступників Голови, які складають Бюро ЄЕК ООН. Протягом 2002 – 2003 рр., 2006 – 2007 рр., а також на період 2007 – 2009 рр., заступником Голови ЄЕК ООН обирався Постійний представник України при міжнародних організаціях у Женеві Микола Маймескул. Штаб-квартира ЄЕК ООН знаходиться у Женеві (Швейцарія) [1].

До структури ЄЕК ООН входять 8 основних органів: Комітет з екологічної політики; Комітет з внутрішнього транспорту; Комітет з розвитку торгівлі; Комітет з економічного співробітництва та інтеграції; Комітет з лісового господарства; Комітет з населених пунктів та земельних ресурсів; Комітет із сталої енергетики та Конференція європейських статистиків.

За свої роки існування, ЄЕК ООН досягнула досить високого кількісного та якісного показнику в контексті правового регулювання автотранспортних перевезень. На момент написання статті існує близько 120 міжнародно-правових актів з питань транспорту, кожен з яких було підготовано під егідою ЄЕК ООН. Передусім, ЄЕК ООН довго й результативно працює у сфері розробки міжнародно-правових стандартів безпеки дорожнього руху. Так, у 1950 році за ініціативою ЄЕК ООН було створено робочу групу з питань запобігання дорожньо-транспортних пригод, яка в свою чергу, у 1988 році заснувала Глобальний форум з безпеки дорожнього руху.

Основною функцією Глобального форуму з безпеки дорожнього руху є здійснення нагляду та оцінки на відповідність міжнародно-правових актів ООН, спрямованих на гармонізацію правил дорожнього руху.

На 76-ій сесії Глобального форуму з безпеки дорожнього руху, 19 – 23 березня 2018 року, було прийнято Програму роботи на 2018 – 2019 роки, у якій, зокрема йдеться про цілі й завдання поставлені перед Глобальним форумом з безпеки дорожнього руху для реалізації у дворічний період (2018 – 2019 роки). Відповідно до них, Глобальний форум з безпеки дорожнього руху досліджує питання можливості підвищення рівня безпеки дорожнього руху та вживає відповідних заходів.

З цієї метою Форум розглядає питання щодо оновлення Конвенції про дорожній рух 1949 й 1968 років, Конвенції про дорожні знаки і сигнали 1968 року, а також Звідних резолюцій про дорожній рух й про дорожні знаки та сигнали. Форум сприяє забезпеченню безпеки дорожнього руху на основі кодифікації нових технологій в рамках існуючих правових документів, а також виконує інформативну функцію у сфері безпеки дорожнього руху в контексті Програми десятиліття дій ООН із забезпечення безпеки дорожнього руху (2011 – 2020 роки), а також суміжних з цим питань, закріплених у Порядку денному у сфері сталого розвитку до 2030 року, прийнятому на сімдесятій сесії Генеральної Асамблеї ООН 25 вересня 2015 року Резолюцією A/70/L.1 [2].

Зокрема, серед цих питань є прагнення скорочення кількості смертей і травм зазнаних внаслідок дорожньо-транспортних пригод вдвічі в усьому світі (пункт 3.6). До 2030 року забезпечити можливість доступу усіх людей до користування безпечними, доступними та сталими транспортними системами, підвищити безпеку дорожнього руху, зокрема шляхом розвитку громадського транспорту, приділяючи особливу увагу потребам тих, хто перебуває в уразливішому становищі: жінок, дітей, осіб з інвалідністю та літніх людей (пункт 11.2).

Список літератури

1. SECRETARY-GENERAL'S BULLETIN. *UNECE Organization of the secretariat of the Economic Commission for Europe*. 2008. URL: <https://undocs.org/en/ST/SGB/2008/9>.
2. UNITED NATIONS ROAD SAFETY CONVENTIONS CONTRACTING PARTY STATUS. *UNECE Inland Transport Committee*. 2017. URL: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/road_Safety/Documents/UN_RS_.
3. Гунчак Н. В. Сучасні тенденції торгівлі лісопродукцією в країнах Європейської економічної комісії ООН та основи розширення зовнішньоекономічної діяльності у лісовій галузі. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2010. № 691: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 315 – 321.

УДК 331.5

Магоммедова Шамснур Расул кизи
студентка 5 курсу 1 групи
господарсько-правового факультету,

Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМА МІГРАЦІЇ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА УКРАЇНУ

У нинішніх реаліях міграційна політика в європейських країнах є одним із важливих чинників забезпечення національної безпеки держав Європейського Союзу. Оскільки саме від зрівноваженої міграційної політики залежить політична, економічна та соціальна стабільність у суспільстві і якраз на основі соціально-економічних показників розвитку країни можна оцінювати силу чи слабкість окремої держави як європейської спільноти зокрема, так і світу загалом.

Сучасні європейські держави зазнають чергову хвилю міграції, яка несе з собою зміну демографічної ситуації в країнах ЄС, а також проблему інтеграції мігрантів у відповідні суспільства. Міграційну політику ЄС сьогодні здійснюють такі політичні наднаціональні інститути, як Європейська Рада, Європейська комісія, яка розробляє законодавчі пропозиції; Рада Європейського Союзу, до якої входять міністри внутрішніх справ країн (Рада Міністрів), Європейський парламент. Крім того особливу роль у врегулюванні міграційної кризи у теперішніх умовах відіграють неурядові організації. Однак на сьогодні однією з

головних проблем залишається питання узгодженості між діяльністю різних політичних інститутів ЄС, а також важливо налагодити постійну комунікацію та консультацію у міграційній сфері між неурядовими організаціями та урядами країн ЄС.

Цілком очевидно, що багато держав-членів ЄС не були готові до масштабної міграційної кризи і, як наслідок, відчули негативні впливи цього процесу у таких важливих системах соціального реагування на надзвичайні ситуації, як житло, освіта та охорона здоров'я. Внаслідок неконтрольованого потоку біженців держави змушені спрямовувати фінансові та програмні пріоритети соціальної інтеграції на тимчасове утримання мігрантів з можливим скороченням соціальних гарантій для громадян європейського резидентства через нестачу коштів у бюджеті країни. Додаткові витрати на задоволення соціальних потреб біженців, як цього вимагали в Німеччині і Австрії, можуть викликати значний “політичний люфт” або навіть жорстку реакцію, як це сталося між місцевими політиками в м. Кельн. Водночас міграційні потоки сприяють стрімкому зростанню діяльності громадянського суспільства Європи, яке надає життєво важливого значення задоволенню базових потреб біженців, таких як одяг чи надання першої медичної допомоги і, відтак, відкриває нові горизонти для забезпечення європейського добробуту [1].

Взагалі, пік міграційної кризи в ЄС мав місце у 2015 – 2016 роках, після чого спостерігається суттєве скорочення потоків мігрантів до цього регіону. У 2017 році в ЄС прибуло 205 тисяч нелегальних мігрантів, що на 28 % менше, аніж у 2014 році, який передував міграційній кризі. Порівняно із 2016 роком скорочення становить 63 % [2]. Водночас натеper у країнах ЄС вже перебувають 685 тисяч осіб, які претендують на притулок. Кількість мігрантів, які прибувають до ЄС у 2018-му, скоротилася у порівнянні з 2017-м на понад 50 відсотків.

Практика показує, що за умови успішного економічного розвитку, держави часто сприймають мігрантів як корисні, а інколи і необхідні елементи суспільно-економічного розвитку. Проте за умови економічного спаду ставлення до мігрантів є негативне, і найбільшою мірою це стосується некваліфікованих робітників. Групи іммігрантів однакового походження і культури часто утворюють у суспільстві етнічні громади, які не завжди готові інтегруватись в інші національні суспільства. Значним є вплив міграції і на національну ідентичність, зокрема, необхідно враховувати такі чинники, як кількість мігрантів, яку приймає та чи інша країна, тривалість імміграції, етнічна ідентичність іммігрантів, соціально-економічне становище іммігрантів у суспільствах перебування, ставлення до імміграції, готовність іммігрантів інтегруватись у культуру, мову та цінності країни перебування [3].

У міру того, як Україна дедалі відчутніше перетворюється у країну призначення мігрантів, перед Українською державою постає завдання забезпечити, відповідно до її міжнародних зобов'язань, належний захист прав новоприбулих та надати їм гарантії рівності з громадянами України. Через низку причин, зокрема недостатнє знання мови та культури, іноземці надто вразливі до порушення їхніх прав та можливості їх захисту [4].

Україна зіткнулась з міграційними потоками у той час, коли її політична та економічна основи були в умовах кризи. Міграція змінила життя не тільки у регіонах, вона вплинула на людей загалом. Поряд з проблемами війни та агресії активізувались нові негативні явища міграційних процесів. Насамперед нова хвиля відпливу населення за кордон негативно впливає на демографічну ситуацію, яка у поєднанні з умовами війни має катастрофічні наслідки [5].

За певних умови скороченню економічних мігрантів може сприяти підвищення рівня життя в країнах, з яких виїжджають мігранти, зменшення бідності та створення обстановки для економічного розвитку. Прямо на це спрямовані основні зусилля програм економічного розвитку ООН та ЄС. Слід зазначити, що політика надмірної гуманізації європейського суспільства в цій ситуації є негативною для європейських держав, так як толерантне та демократичне ставлення до біженців спричинили неконтрольований сплеск міграційних

потоків, з якими Європа не може дати раду. Ці тенденції змушують європейське керівництво всерйоз задуматися над вирішенням даного питання.

Отже, як показує практика, що врегулювання міграційної кризи у країнах ЄС повинно здійснюватися комплексно, міграційна політика європейських держав має враховувати усі важливі суспільно-політичні, культурні та етнічні цінності, так як неврегульованість цієї проблеми призводить до загострення міжетнічних та соціальних проблем. Міграційна політика ЄС вимагає тотального перегляду та впровадження в життя нових підходів до вирішення цієї проблеми.

Список літератури

1. Дорош Л., Івасечко О. Особливості функціонування та виклики розвитку ЄС у близькій перспективі (2017 – 2018 рр.). 2017. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/nov/6650/dorosh.pdf>.
2. Future-proof migration management: European Commission sets out way forward : Press release. Brussels: European Commission, 07.12.2017. URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP17-5132_en.htm.
3. Луцишин Г. Міграційна криза в ЄС: проблема безпеки зовнішніх кордонів та загострення міжетнічних. 2015. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/34280/1/7_41-45.pdf.
4. Павлів-Самойл Н. П. Проблеми міграції у контексті вступу України в ЄС. 2015. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/31907/1/11-58-62.pdf>.
5. Щодо необхідності розробки і затвердження нової редакції Концепції державної міграційної політики України. *Національний інститут стратегічних досліджень / Аналітична записка*. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1762>.

УДК 341.123

Саноцька Х. Р.

студентка,

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича,

Кійко О. Ю.

студент,

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

Науковий керівник:

Шилепницький П. І.

д. е. н., професор кафедри міжнародної економіки,

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОГО СУДУ ООН

Міжнародне правосуддя є одним із способів мирного вирішення міжнародних спорів між суб'єктами міжнародного права, та найбільш наглядним проявом якого є діяльність Міжнародного суду ООН. Це пов'язано з існуванням проблем забезпечення державного суверенітету, рівноправності держав на міжнародній арені, основних прав та обов'язків учасників міжнародних відносин тощо. У своїй практичній діяльності Міжнародний суд стикається з усіма цими питаннями при вирішенні конкретних справ.

Підвищення ефективності діяльності Міжнародного суду ООН та його ролі у забезпеченні міжнародного правопорядку є актуальними. Значення і роль Міжнародного суду знаходяться в центрі уваги членів світової спільноти дійсного з моменту вступу в силу Статуту ООН, складовою частиною якого є Статут Суду. Будучи незалежним органом ООН, Міжнародний суд створений сприяти вирішенню міждержавних спорів за обставин, коли всі інші мирні засоби врегулювання стають неефективними. Згідно зі ст. 92 Статуту ООН Міжнародний суд є головним судовим органом Організації Об'єднаних Націй [1]. Головне завдання Міжнародного Суду ООН полягає у вирішенні міжнародних спорів, переданих йому сторонами, тобто державами. Він мав на меті здійснити істотний внесок у реалізацію цілей Статуту ООН.

Однак, йому не вдалося здобути належного визнання з боку світової спільноти, на практиці держави не так вже й часто звертаються до Міжнародного Суду ООН. Якщо

подивитися список справ Міжнародного суду ООН, який містить судову практику за період 1947 – 2018 роки, то ми побачимо, що він є незначним: 254 судових рішення, з яких 11 знаходяться на стадії розгляду, і 52 консультативних висновки. Але безумовним є те, що рішення Суду є найважливішим джерелом розвитку практики міжнародного права. Вони є остаточними та оскарженню не підлягають, за винятком випадків, коли з'являються знову відкриті обставини. Що ж стосується консультативних висновків, то вони являють собою вагоме вираження думки Міжнародного суду ООН з конкретного питання сучасного міжнародного права. Відзначимо, що використання консультативних функцій Міжнародного суду ООН надають величезну роль у дотриманні міжнародного правопорядку.

Однак при всій значимості ролі ООН в сучасному світі, виконання нею статутних задач не можна визнати досить ефективним. З часу створення ООН в 1945 році в світі відбулося понад 120 збройних конфліктів, в тому числі ініційовані постійними членами Ради Безпеки (Військова акція НАТО проти союзної республіки Югославії в 1999 р), в яких загинуло 22 млн осіб, як і раніше в злиднях проживає більше половини населення земної кулі, не завжди приносять позитивні результати миротворчі операції ООН (наприклад, в Сомалі 1992 – 1995 рр., в Сьєрра-Леоне 2000 р., Анголі 1998 р.), що є причиною безперервної критики ООН, вимог, особливо з боку країн, що розвиваються, радикального перегляду її Статуту.

Зазначені недоліки є наслідком не стільки недосконалості Статуту, системи колективної безпеки ООН, скільки небажання окремих держав-членів, у тому числі і великих, дотримуватися основоположних принципів міжнародного права, закріплені в даному основоположному документі, і міжнародні зобов'язання, що містяться в конвенціях, учасниками яких вони є.

Ще однією проблемою Міжнародного суду є факультативна юрисдикція, яка передбачає право держав не передавати спори на його розгляд зі своєю участю. І щоб стати ефективним механізмом вирішення міждержавних спорів, необхідно розширити його юрисдикцію, яка б сприяла зміцненню світового правопорядку та міжнародної законності. У питанні наділення Міжнародного суду обов'язковою юрисдикцією існують думки як за, так і проти. Ті держави, які висловлюються проти, керуються думкою про те, що підпорядкування держав обов'язкової юрисдикції Міжнародного суду обов'язково призведе до протиріччя між принципом суверенітету і порушенням свободи вибору державами засобів мирного вирішення спорів, що закріплено у ст. 33 Статуту ООН. При прийнятті обов'язкової юрисдикції Міжнародного суду ООН не допускають будь-яких застережень, і розумно було б встановити лише низку обмежень при визначенні застережень. Більш того, істотно б спростило процедуру судового розгляду створення переліку питань, які в майбутньому могли б бути або не бути предметом розгляду судового органу. Але як показує практика, більшість держав при підписанні міжнародних договорів використовують застереження саме щодо положень, пов'язаних з вирішенням спорів. Відповідно, широко застосовується практика застережень із заявою про визнання обов'язкової юрисдикції Міжнародного суду, що істотно звужує межі дії останньої [2]. Необхідно відзначити, що в нинішній ситуації існує чітке протиріччя між суверенітетом держав і розширенням повноважень Міжнародного суду ООН.

Варто зазначити, що у своїх доповідях Генеральний секретар ООН постійно закликає держави вдаватися до вирішення конфліктів у Міжнародному Суді ООН і зокрема, як було зазначено у доповіді «Порядок денний для світу»: «Суд як і раніше є таким ресурсом мирного врегулювання спорів, який використовується не повною мірою. Більш широке використання Суду стало б важливим внеском у миротворчу діяльність ООН». Також, у Декларації тисячоліття Організації Об'єднаних Націй (прийнята Резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї від 8 вересня 2000 р.) йдеться, що необхідно «зміцнювати Міжнародний суд, з тим щоб забезпечити правосуддя і верховенство права в міжнародних справах» [3].

Підвищення ролі міжнародного суду ООН у процесі встановлення верховенства права в міжнародних відносинах має бути також пов'язано зі збільшенням кола суб'єктів – учасників спору. Захищаючи цілісність і універсальність у вирішенні міжнародних конфліктів, а також з метою реалізації принципів міжнародного права, необхідно визнати за певними учасниками міжнародних відносин право брати участь у вирішеннях спорів в рамках Міжнародного Суду ООН. Таке право слід надати міжнародним міжурядовим організаціям, у тому числі заснованим поза рамками ООН. Також слід визнати право звернення до Суду для вирішення спорів за органами територіальних утворень, що є частинами суверенних держав, якщо щодо їх території використовується погроза застосування сили. На сьогоднішній день це обґрунтовано, оскільки внутрішні конфлікти здатні впливати як на національну, так і на міжнародну безпеку в цілому. Крім того, практика Міжнародного суду ООН свідчить про необхідність присутності в судових засіданнях громадян в особистій якості з правом представляти будь-які свої міркування при розгляді конкретних справ про право нації на самовизначення, прав людини, з питань гуманітарного права і т. п.

Для підвищення ролі Міжнародного суду виносилися на обговорення такі пропозиції, як створення низки регіональних міжнародних судових органів під керівництвом самого Міжнародного суду ООН. Також акцентують увагу на збільшенні кількості суддів, що входять до його складу. На думку деяких країн (США, ЄС), склад Суду з 15 суддів повинен бути збільшений до 20 і більше для більш адекватного і скрупульозного розгляду спору. Крім цього, закріпити положення про термін повноважень, а саме бути обраними тільки на один термін і з певною тривалістю.

Підводячи підсумок, варто зазначити, що в даний час роль Міжнародного суду ООН, тенденції його розвитку, а також зміни з метою підвищення ефективності його діяльності становлять величезну цікавість для дослідників сучасного міжнародного права. Низка заходів, які можуть посприяти підвищенню ролі Міжнародного суду ООН, є наступними:

- визнати обов'язкову юрисдикцію всіма державами без будь-яких застережень;
- розробити певний перелік питань, що підлягають передачі на розгляд у суд;
- розширити коло суб'єктів – учасників судового розгляду;
- збільшити число суддів, закріпити термін повноважень і його тривалість.

Список літератури

1. Терешко О. І., Жук Н. В. Міжнародний суд ООН: Організація, цілі і практика. Одеса, «Міжнародні відносини», 2003. 160 с.
2. Попович Н. С. удосконалення діяльності Міжнародного Суду ООН. *Юридичні науки*. 2012. С. 53 – 65.
3. Abram F. Responsibility of international organizations and the International court of justice at the UN. *American journal of international law*. 2015. № 1. P. 152 – 170.
4. Steinmeier A. The Role of the UN International court of justice in the maintenance of the international law and order 2013. P. 92 – 103.
5. Kendall M. International law and international organizations: international publishing House «International relations», 1998. 160 PP.
6. United Nations. URL: <https://www.un.org/en>.

УДК 341

Чайка А. О.

студент 4-го курсу,
Національний авіаційний університет

МІЖНАРОДНІ ТРИБУНАЛИ AD HOC ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Міжнародне право до початку XIX ст. визнавало, що за порушення норм і принципів міжнародного права до відповідальності можуть притягуватися тільки держави

як основні суб'єкти міжнародного права, а про можливість притягнення до міжнародної кримінальної відповідальності індивідів узагалі не йшлося.

Перші спроби створення механізму міжнародного переслідування й покарання осіб, винних у вчиненні міжнародних воєнних злочинів, злочинів проти миру та людства, були здійснені ще у XIX ст.: ув'язнення Наполеона на острові св. Олени в 1815 р., віддання під суд президента Південної конфедерації Джефферсона Девіса в 1865 р тощо.

Але своєрідним переломним моментом у процесі становлення й визнання за фізичною особою статусу суб'єкта міжнародного кримінального права стали Нюрнберзький і Токійський трибунали. Статути цих трибуналів справили величезний вплив на розвиток міжнародного права. Зокрема, принципи, закріплені в Статуті Нюрнберзького трибуналу й відображені в його вироку, були визнані міжнародною спільнотою загальноновизнаними принципами міжнародного права (резолуція Генеральної Асамблеї ООН 95 (I) від 02 грудня 1946 р.).

Отже, саме Нюрнберзький трибунал закріпив основу для формування інституту міжнародної кримінальної відповідальності фізичної особи. Особливо важливим є те, що офіційний службовий статус особи (глави держави, уряду тощо) не звільняє її від кримінальної відповідальності.

Тенденція до поступового розмивання чітких меж між міжнародними та не міжнародними збройними конфліктами призвела до того, що практично через півстоліття після Нюрнберзького та Токійського процесів знову виникла необхідність створення міжнародних кримінальних трибуналів у зв'язку з міжнародними злочинами, скоєними на території колишньої Югославії та у Руанді [1].

У результаті цього було створено два трибунали ad hoc:

1. Міжнародний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, скоєні на території колишньої Югославії. Він був утворений на основі Резолюції № 827 Ради Безпеки ООН від 25 травня 1993 р., згідно з якою трибунал розмістився в м. Гаага (Нідерланди). Ініціатором цієї резолюції стала Франція.

2. Міжнародний кримінальний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид та інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, скоєні на території Руанди, і громадян Руанди, відповідальних за геноцид та інші подібні порушення, скоєні на території сусідніх держав у період між 01 січня 1994 р. і 31 грудня 1994 р. Він був створений відповідно до резолюції Ради Безпеки ООН №955 від 08 листопада 1994 року й завершив свою роботу 31 грудня 2015 року.

Саме ці два трибунали здійснили подальше закріплення й розвиток положення про кримінальну відповідальність глав держав.

У ст. ст. 1, 6, 8 і 9 Статуту Трибуналу закріплені норми, що визначають юрисдикцію Трибуналу щодо колишньої Югославії. Так, відповідно до ст. 6, вона поширюється тільки на фізичних осіб; відповідно до ст. ст. 1 і 8 територіальна юрисдикція цього судового органу поширюється на територію колишньої Соціалістичної Федеративної Республіки Югославії, включаючи її сухопутну територію, повітряний простір і територіальні води. Часова юрисдикція поширюється на період починаючи з 1 січня 1991 р. Примітно, що часова юрисдикція не обмежена будь-яким періодом. Відповідно конфлікти, що виникають знову на території колишньої Югославії, наприклад, конфлікт у Косово, також входять до юрисдикції Трибуналу. Ст. 2–5 Статуту Трибуналу закріплюють предметну компетенцію Трибуналу, зараховуючи до неї здійснення Трибуналом судового переслідування осіб, які: здійснювали або віддавали наказ про здійснення серйозних порушень Женевських конвенцій від 2 серпня 1949 р.; порушують закони і звичаї війни; вдаються до геноциду або вчиняють будь-які інші діяння, перелічені у пункті 3 ст. 4, а також чинять злочини проти людяності.

Варто зазначити, що діяння, зумовлені в ст. 2 і 3 Статуту, охоплюються поняттям «військові злочини», хоча цей термін і не використовується у цьому міжнародно-правовому акті.

Особу, щодо якої винесений обвинувальний висновок, відповідно до наказу або ордеру на арешт Міжнародного трибуналу, тримають під вартою, негайно інформують про інкриміновані їй обвинувачення і направляють у місце розташування Трибуналу. Судова камера призначає дату судового розгляду. Рішення, вироки і призначення покарання щодо осіб, обвинувачених у серйозних порушеннях міжнародного гуманітарного права, виносять Судові камери.

Статут визначає чималу роль суддівського розсуду в питанні призначення покарань у рамках Статуту. Основним обмежувачем є те, що як покарання може бути призначене лише ув'язнення.

Трибунал не може призначати страту. Ст. 24 Статуту Трибуналу не виключає можливості призначення покарань, передбачених законодавством держави, на території якої злочин був вчинений. Тюремне ув'язнення відбувається у державі, вибраній Трибуналом на підставі переліку держав, які заявили Раді Безпеки про свою готовність прийняти засуджених осіб. [2]

Отже, Статут визначає доволі чітку систему реалізації індивідуальної відповідальності за порушення міжнародного гуманітарного права на території колишньої Югославії, а діяльність Трибуналу свідчить про те, що він є достатньо ефективним правовим засобом реалізації міжнародного гуманітарного права в частині припинення його порушень.

Таким чином, трибунали *ad hoc*, які спрямовані на конкретний випадок в історії, на вирішення конкретної проблеми в той же час є своєрідними прецедентами і показником того, що міжнародна спільнота, за необхідності, готова до таких кроків, як створення міжнародних трибуналів.

Список літератури

1. Скрильник О. О. Класифікація злочинів у міжнародному праві: теоретико-правовий аспект. *Форум права*. 2011. № 2. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11cootra.pdf> (дата звернення 30.04.2019).
2. Устав міжнародного трибуналу по бывшей Югославии. URL: <https://www.un.org/ru/law/icty/charter.shtml> (дата звернення 01.05.2019).

УДК 342.4

Яковина В. О.

студентка 5 курсу 5 групи

господарсько-правового факультету,

Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

Науковий керівник:

Донець А. А.

к. ю. н., асистент,

Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ БРЕКЗІТУ ТА КОНЦЕПЦІЯ ЄВРОПИ «РІЗНИХ ШВИДКОСТЕЙ»

Офіційно процедура припинення Великою Британією членства у Європейському Союзі розпочалася ще 29 березня 2017 року, проте актуальності дане питання не втрачає й нині, оскільки остаточного виходу ще не відбулося, а 10 квітня на екстреному саміті Європейський Союз дав Великій Британії відстрочку до 31 жовтня для ратифікації угоди про вихід. Выхіт отримав не лише політичний резонанс, а й оцінюється як подія глобального світового масштабу. Він викликає різноманітні обговорення стосовно причин, мотивів та наслідків, а

також ставить під сумнів стабільність функціонування ЄС. Проте Brexit це лише наслідок, а що ж стало причиною та в чому полягає загроза для майбутнього ЄС?

Більшість науковців та дослідників даного питання ведуть запеклі дискусії та розглядають різні сценарії розвитку подій для Європейського Союзу. Та для того, аби зрозуміти, в чому полягають суперечності, потрібно звернутися до історії, а саме згадати, що існує декілька інтеграційних теорій чи інтеграційних підходів, котрі тією чи іншою мірою пояснюють реалії сучасних інтеграційних процесів, зокрема, розкривають причини бажання виходу Великої Британії.

І. М. Баркалова зазначає, що головною константою ефективної стратегії ЄС, як і в часи його заснування, лишається оптимальне поєднання політичного прогресу з прогресом економічним і соціальним – з урахуванням об'єктивних реалій [1]. А також з наявних теоретико-методологічних узагальнень в контексті як поглиблення, так і розширення Євросоюзу виокремлює, насамперед, три базові, концептуальні підходи:

1. «Європа «різних швидкостей» (уперше термін з'явився у «звіті Тін-деманса» (1975 р.). Так характеризується ситуація, коли не всі держави-члени можуть або хочуть в однаковому темпі просуватися до інтеграції у певних сферах» [1]. Тобто така концепція підриває основні засади Союзу, а саме ідею рівності країн, рівності можливостей для їх громадян.

2. «Європа a la carte, так зване «меню» стратегій розвитку європейських країн – тобто модель інтеграції, за якою держави самі вирішують, брати чи ні участь у певній конкретній інтеграційній ініціативі» [1]. Автор, зокрема, наголошує, що така концепція відображає ідею неоднакового методу інтеграції, який дозволяє країнам-членам вибирати стратегії «як з меню» і долучатися до їх реалізації [1]. Тобто можна констатувати, що така модель, як і попередня, може становити загрозу для всього процесу європейської інтеграції.

3. «Європа концентричних кіл – концепція, запропонована Ж. Делором у січні 1989 року. Вона передбачає дедалі вищий рівень інтеграції у напрямку «центру» Євроспільноти, яким мали б бути країни ЄС після створення політичного союзу, спільного ринку та господарського й валютного союзів. Далі йдуть країни Європейської асоціації вільної торгівлі, наближені до ЄС у господарському і правовому плані. Зовнішнє коло утворюють країни, асоційовані з ЄС, які претендують на повноправне членство. Четверте, найширше коло – це країни – члени ОБСЄ як спільний простір європейського співробітництва [1].

І хоча концепція Європи «різних швидкостей» після її висловлення у 1975-му році не отримала визнання серед держав-членів, сьогодні її доцільність визнають лідери найбільших економік континентальної Європи. Так інтернет-видання «Європейська правда» публікує інформацію, що канцлер Німеччини Ангела Меркель, президент Франції Франсуа Олланд, прем'єр Іспанії Маріано Рахой і прем'єр Італії Паоло Джентілоні ще у 2017 році зустрічалися у Версальському палаці для обговорення важливих питань навколо майбутнього Європи і яким шляхом вона повинна слідувати. У статті йдеться: «У свою чергу канцлер Німеччини заявила, що деяким країнам необхідно дозволити рухатися вперед, щоб просуватися швидше, ніж інші. «Співпраця може бути відкрита для тих, хто відстає. Ми потребуємо більш сильної, більш згуртованої Європи», – сказала Меркель. Джентілоні між тим закликав до «більш інтегрованого Європейського Союзу», хоча і з «різними рівнями інтеграції». «Нам потрібна соціальна Європа, яка фокусується на інвестиції та зростанні», – сказав італійський прем'єр» [2].

Зокрема, інше видання «DW Made for minds» публікує статтю, де зазначає: «Виникнення цієї концепції спричинило рішення британців покинути Євросоюз. Канцлерка ФРН назвала Brexit «будильником», який поставив запитання про ефективність ЄС» [3]. Таким чином, можна зробити висновок, що бажання британців покинути Європейський Союз не є спонтанним і безпідставним. Причини криються значно глибше, а саме на

ідеологічному рівні, на рівні концепцій і підходів щодо розуміння рівності та єдності європейських держав.

Отже, Brexit – це подія, яка закликає європейську спільноту замислитися над тим, який шлях обирати. Існує багато досліджень і думок з приводу концепції Європи «різних швидкостей», яка має як прибічників, так і противників. Але варто зазначити, що хоча дана концепція офіційно не утверджена, реальний стан справ свідчить про диференціацію швидкості інтеграційних процесів у різних країнах. А тому визнання такої моделі співробітництва може бути позитивним для прогресивних країн, які готові рухатись вперед та не зупинятись через ті держави, які розвиваються повільніше.

Список літератури

1. Баркалова І. М. Теоритичні моделі розвитку Європейської інтеграції у 40 – 70-х роках ХХ *Наука. Релігія. Суспільство*. 2013. № 1. С. 9 – 16.
2. «Лідери ФРН, Франції, Іспанії та Італії підтримали Європу «різних швидкостей»» Європейська Правда, Міжнародна безпека та євроінтеграція України. 2017. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/03/7/7062644>.
3. Прокопчук Д. «Європа різних швидкостей»: Німеччина – за, Польща – проти, DW Made for minds. 2017. URL: <https://www.dw.com/uk>.

УДК 341

Яременко М. С.

студент 2 курсу,

Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

ARTICLE 13 – ТРУНА ДЛЯ ІНТЕРНЕТУ

Всі ми знаємо, що 21 століття – це століття інформації та швидких змін. Іноді ми навіть і уявити собі не можемо, що раніше зміни у країнах та наукових доктринах змінювалися протягом десятків та сотен років. Сьогодні, зміни відбуваються кожного року, а іноді й місяця, а стають вони все більш кардинальними.

До речі, остання велика подія у правовому європейському полі вміщує в себе всі вище зазначені компоненти: інформація, швидкі зміни та кардинальність таких змін.

Отже, не так давно, а саме 25 березня, в Європейському парламенті відбулося голосування, на якому «article 13» отримав «зелене світло», і зразу ж після цього, 9 квітня, він був остаточно схвалений Радою Європи, яка вже заявила, що на реалізацію даного проекту піде як мінімум два роки.

«Article 13» – це частина запропонованого Європейським Союзом закону про «копірайт», який має на меті створення ефективного способу для власників авторського права захищати свою інтелектуальну власність, що звучить на перший погляд правильно, але реалізацію такого проекту можна ставити під великий сумнів. У теорії «Article 13» повинен захищати інтелектуальні права абсолютно всіх користувачів. Будь-яка завантажена картинка, будь-який трек, будь-який текст – все піддається тотальному захисту законодавством.

Але чому ж все буде не так, як написано на папері, все ж є достатньо логічним? Справа в тому, що «article 13» знищить існуючу систему (одне повідомлення від спеціального комітету та знищення усього «контенту»), яка підтримує усіх «виробників» інтелектуального продукту та мультимедійні платформи.

На мою думку, такий закон не має права на існування, адже порушує як мінімум два постулати правової науки.

1. Презумпція невинуватості. За «article 13», власники матеріалу, який був автоматично видалений або ж заблокований, повинні будуть самотійно доказувати, що їх матеріал не є плагіатом та не порушує авторські права. Тобто тепер на просторах вільного за своєю суттю інтернету буде діяти презумпція винуватості.

2. Темпоральний принцип – закон не має зворотної сили у часі. За європейськими нововведеннями, які до речі, введуть нові, більш жорсткі, критерії щодо матеріалів у мережі інтернет, можуть зробити до цього моменту законний контент протизаконним. І в проекті сказано, що будуть видалятися усі роботи які будуть створюватися та вже створені.

Ще одне питання, яке може виникнути: «А яким чином прийняття цього закону вплине на Україну, бо, на скільки відомо, дія «article 13» буде розповсюджувати тільки на територію Європейського Союзу?» По-перше, ми не можемо похизуватись тим, що ми повністю незалежні від усього зовнішнього світу, та ця проблема нас не буде стосуватись. Ось в чому річ, специфіка 21 століття виявляється в тому, що в наш час, в умовах глобалізації, країни не є абсолютно незалежними. Ти завжди пов'язаний з іншим, оточуючим світом. А враховуючи, що величезна кількість інформації поступає до нас з Європи, то ми це все ж таки відчуємо.

А по-друге, знаючи політику нашої країни, а саме у ст. 6 Закону України «Про основи національної безпеки України», зазначен ряд українських пріоритетів, до одного з яких належить інтеграція України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі та в євроатлантичний безпековий простір з метою набуття членства в Організації Північноатлантичного договору; розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами світу в інтересах України. Тому прийняття такого ж самого «Article 13», або просто його ратифікація Верховною Радою України може бути однією з умов для прийняття до ЄС. Або навіть якщо ми увійдемо до ЄС, то станемо його частиною, і тоді також будемо у сфері впливу «article 13».

Головними умовами проекту є:

– введення фільтрів, тобто впровадження певних критеріїв, не відповідаючи яким інформація, відео, аудіо можуть бути в подальшому заблоковані, або ж взагалі не допущеними для публікування в мережі Інтернет. Остаточною метою реформи є створення спеціальної програми, яка буде автоматично виконувати дану роботу.

– введення системи моніторингу в режимі онлайн, яка буде сканувати, та знаходити усі роботи захищені «копірайтом», не тільки завантажених у Інтернет мережу, але і онлайн трансляцій мешканців Європи. Але основна проблема в тому, що такої технології просто не існує. Така технологія просто не може розпізнати, де використання матеріалів переходить межу «fair news» – допустиме, добросовісне використання. Як наслідок оригінальні роботи можуть бути заблоковані, навіть без згоди творця.

Користувачам інтернету, отримавшим такий несолодкий «подарунок», доведеться оскаржувати рішення «програми» складним бюрократичним шляхом, який детально не прописаний та не має процесуального забезпечення. Усі медіа-платформи будуть вимушені заблокувати усевесь контент, який підпадає під санкції, і людям у особистому порядку доведеться виконувати всі ці процедури. Це означає, що, наприклад, футболка із написом «Rolling Stones» може стати причиною блокування відео, або ж кавери, які в останній час стали популярними на просторах інтернету, також будуть видалені, адже це переробка оригінального аудіального витвору мистецтва, права на який належать іншому суб'єкту правовідносин.

Така політика Європейського Союзу є недопустимою, саме тому вже зараз існують петиції проти вказаного закону. Цікаво, що така тенденція до протистояння європейським «реформам» є як у нас, так і у самій Європі. Мешканці заходу проти такої політики і вже почали поширювати хештег #SAVETHEINTERNET.

Список літератури

1. Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on copyright in the Digital Single Market COM/2016/0593 final – 2016/0280 (COD). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2016:0593:FIN>.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ, ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПРАВА**

**Збірник тез доповідей Міжнародної
науково-практичної конференції**

частина 1

(11 травня 2019 р.)

Українською, англійською та російською мовами

Відповідальний за випуск: Загородний І. Д.

Технічний редактор: Нестеренко В. О.

Художній редактор: Михайленко К. В.

Коректор: Остаповець Н. М.

Дизайнери й верстальники: Артеменко А. А, Григоренко Л. О.

Підписано до друку 08.05.2019 р. Формат 60x90/16

Папір офсетний. Друк – ризографія. Умовн. друк. арк. 4,7

Гарнітура Times New Roman.

Наклад 500 примірників. Зам. № 7598

Надруковано у ФОП Сидоренко А. В.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія В01 № 710364 від 07.01.2007 р.

36000, м. Полтава, вул. Дмитра Коряка, 3

Всі права захищені.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

